הצופה

היום	פ' בראשית
הפרק	יהושע א-ב
המשנה	יומא ד, ד-ה
הדף - בבלי	בבא מציעא צט
ירושלמי	ראש השנה יט
ההלכת	שו"ע (נת-ט), ז-ב
רמב"ם	אישות כ-כב
זריחה	5.27
שקיעה	5.32
סוף זמן ק"ש	7.43

דרום אפריקה חוקרת פרשת מכירת נשק ללבנון

יוהאנסבורג (עתי־רויטר־אי־פי) משרד ההגנה הדרום אפריקני הודיע על פתיחת חקירה לאחר המידע לפיו הדיעו גורמים רשמיים על מכירת נשק בערך של 700.000 דולר ללבנון. שלטונות לבנון הכחישו כל קשר לפרשה.

דובר משרד ההגנה סירב לאשר או להכחיש את הידיעות שפורסמו בסוף השבוע האחרון בשבועונים זויקלי, מייל וגארדיין, לפיהן הנשק, בעיקר רובי קלצ'ניקוב מעודפי הצבא הדרום אפריקני, היו מיועדים לתימן.

הגוף הדרום אפריקני המטפל במכירות נשק, ארמסקור, הודיע ב־19 בספטמבר כי לראשונה נמכר נשק ללבנון, וכי ערך המכירה היה 700.000 דולר. לא נמסר מה היה סוג הנשק שנמכר.

ביירות תציגה בדרום אפריקה, הכחישו רשמית את המידע.

דובר משרד ההגנה אמר כי על ארמסקור היה לדווח על הזה המכירה למשרדו, וכי כעת אמורה החברה להגיש דוח מפורט בנושא.

מעונן חלקית. יתכן גשם מקומי בעיקר בצפון הארץ

הטמפרטורות: ירושלים 15–27, גולן 16–26, הרי הגליל 16–24, חיפה 21–30, עשילה 19–31, תל־אביב 19–30, שכם 18–27, אריאל 19–27, נתב"ג 20–31, עזה 22–29, באר־שבע 19–34, מעלה אדומים 22–29, סדום 28–36, אילת 24–37 מעלות.

ב"ה, יום רביעי כ"ג בתשרי תשנ"ה (28.9.1994) • שנה נ"ז • גליון 16636 • המחיר: 2.40 ש"ח, כולל מע"מ ★ מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל ★ עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי

המועד לחתימת הסכם שלום בין ישראל לירדן יפורסם בשבוע הבא

הודעה על כך תימסר בתום הפגישה בין קלינטון, פרס והנסיך חסן בוושינגטון

השיחות הדו־צדדיות בין ירדן לבין ישראל, אשר אמורות היו להערך היום ומחר, נדחו לחודש אוקטובר.

מקור הדווח בשהייתו הממושכת של ראש המשלחת הירדנית, ד"ר פאיז טראונה, בתקופה זו בארה"ב, שם הוא מטפל בהכנות לביקור הנסיך חסן בניו־יורק, לרגל המושב השנתי של עצרת האו"ם.

הד"ר טראונה הוא גם שגריר ירדן בארה"ב.

מקור מדיני בירושלים מסר, כי במסגרת שהייתו של טראונה בוושינגטון, תואמו עמו גם הדברים שידונו בפגישת פרס עם הנסיך חסן בבית הלבן בשבוע הבא. נמסר שלאחר הפגישה, צפויה הצהרה משלושת של השניים ושל הנשיא קלינטון, בה יימסר מועד לחתימה הסכם שלום בין ישראל לבין ירדן.

מירושלים נמסר, כי השיחות בין ישראל לירדן יתחדשו ב־10 באוקטובר לסבב בן 10 ימים, אשר ייעוד לחילופין בשתי המדינות.

הנשיא ביל קלינטון הזמין את שר החוץ שמעון פרס ואת יורש העצר הירדני, המלך חסן, לפגישה בבית הלבן ב־3 באוקטובר, נמסר מלשכת הנשיא.

הפגישה המשולשת תתקיים ביום השנה לפגישה הראשונה בין יורש העצר לבין פרס, עם קלינטון כמארח, ב־1 באוקטובר 1993, בה הוקמה הוועדה המשולשת ארה"ב־ירדן־ישראל.

ח"כ חנן פורת יעמיד להצבעה בכנסת הצעת חוק בעניין "חוק הגולן"

ההצעה הונחה על שולחן הכנסת לפני 3 חודשים, כך שניתן יהיה להביאה להצבעה במליאה כבר בפתח מושב החורף של הכנסת ★ הצעת החוק קובעת, כי ביטול "חוק הגולן" יצריך תמיכה של 70 חברי־כנסת, לפחות

מאת שאול שיף, סופר "הצופה"

ח"כ חנן פורת יעמיד להצבעה במליאת הכנסת בפתח מושב החורף את הצעת החוק שלו בעניין "חוק הגולן", שהונחה על שולחן הכנסת לפני 3 חודשים.

הצעת החוק אומרת, כי ביטול "חוק הגולן" יצריך תמיכה של לפחות 70 חברי־כנסת. הצעת חוק זו היא פחות "נוקשה" מזו של ח"כ אביגדור קהלני והתומכים בו במפלגת העבודה.

ראשי מפלגת העבודה אמרו בימים אלה, כי הצעת חוק "שריון חוק הגולן" של אביגדור קהלני תבוא להצבעה במקרה הטוב בעוד 45 יום, בשל חובת הנחה החלה על כל הצעת חוק פרטית.

כאמור, הצעתו של ח"כ חנן פורת הונחה כבר לפני כ־3 חודשים וניתן להעמידה להצבעה מיד עם פתיחת מושב החורף של הכנסת. יהיה זה מבחן ראשון ליחסי הכוחות בכנסת בסוגיית הגולן.

הצעה זו גם תעיד על מידת רצינותם של כל אלה במפלגת העבודה השוללים נסיגה ברמת הגולן.

ח"כ שאול יהלום בגמלא:

אין קונים חלוציות בכסף!

יחלוציות – אין קונים בכסף, וצריכים לאמצים או אפשר לשכור בעזרת שלטונים ומדובת הנאה "חומריות" אומר המזכיר הכללי של המפד"ל, ח"כ שאול יהלום, בתגובה לידיעות על היערכות משרד האוצר לתשלום פיצויים עבור מתיישבי רמת הגולן.

ח"כ שאול יהלום ביקר ביום ו' אצל שובתי הרעב בגמלא, ואמר כי עניין הפיצויים הוא חלק ממדיניות מאוסה של ממשלה לא מוסרית. "יש אולי שותפים לקואליציה שמסתפקים בכסף. המדיניות הזו של הממשלה – לא תמעיט מן המאבק נגדה ולא תחליש את מתנגדיה", אמר.

צה"ל מנע קיום הקפות שניות ליד מערת המכפלה

הקפות־שניות ב"כיכר השריון" בת"א. משמאל: הרב הראשי הספרדי הגר"ד הלוי שליט"א, ראש העיר רוני מילוא וקצין שריון ראשי. (צילום: ישראל הדרי)

קציני צה"ל בכירים באיזור חברון אסרו במהלך החג לקיים הקפות שניות סמוך למערת המכפלה.

במהלך החג שוחח דובר היישוב היהודי בעיר, נועם ארנון, עם קצינים בכירים וביקש מהם לקיים ברחבה הסמוכה למערת המכפלה הקפות שניות, שכן ישתתפו אלפי חוגגים. בקשתו לא נענתה.

בחברון היו אמש שני מרכזים עם הקפות שניות: האחד – בשכונת תל רומיידה, בה שולבו בחגיגות את חורתו של ברוך מרזל, ששוחרר לאחרונה ממעצר מינהלי. מרכז נוסף היה בקרית ארבע, בו השתתפו אלפים בחגיגות.

על הקפות שניות בערים נוספות - בעמוד אחרון.

במהלך החג התפתח עימות מילולי חריף בין הרב משה לוינגר, תושב שכונת אברהם אבינו בחברון, לבין שוטרי מג"ב הניצבים בעמדת השמירה בכניסה למערת המכפלה.

לפי דיווח כתב עתי"ם, הרב לוינגר פרץ בדרכו למערה מחסום של צה"ל ולא נענה לקריאות החיילים לעצור. כשהגיע לפתח המערה לא איפשרו לו שוטרי מג"ב להמשיך בדרכו, ועל רקע זה התפתח עימות מילולי חריף בין הצדדים. (ע)

צוות משרד החוץ יצא לבחריין להכין את השיחות בנושאי איכות הסביבה

■ מסופרנו המדיני בירושלים

צוות של אנשי משרד החוץ יצא אמש לבחריין, כדי להכין את השיחות הרב־צדדיות בנושאי איכות הסביבה.

בראש הצוות, שהוגדר בפי דוברי משרד החוץ כ"צוות חלוץ", עומדים סמנכ"ל משרד החוץ לתיקשורת, יוסי גל ומנהל לשכת שר החוץ, חיים דיבון. הצוות כולל גם אנשי מינהל, קשר ותיאום.

חברי המשלחת ייפגשו עם בכירים במשרד החוץ של בחריין, כדי להאם את ההכנות הלוגיסטיות והתיקשורתיות לפני פתיחות הוועידה.

הוועידה עצמה תיפתח ב־24 באוקטובר. יפן תשב בראש הוועדה לאיכות הסביבה. במשרד החוץ נמסר, כי ישראל תציע הקמה ומימוש של פרוייקטים משותפים למדינות האיזור, במגמה לקדם את התיאום בנושא זה, כמבוא לשיתוף פעולה גם בתחומים אחרים. (ע)

שלושה חיילי צד"ל נפצעו בלבנון

דרום לבנון (עתיים) שלושה חיילי צד"ל נפצעו במהלך החג ממטען חבלה רב עוצמה שהוטמן בסמוך לסיור של צד"ל שהיה בפעילות מבצעית באיזור העיירה ביזין.

הפצועים באורח בינוני וקל פונו לטיפול בבית החולים במרג' עיון.

בתגובה הפגיז צד"ל מעוזי מחבלים מצפון לאיזור הביטחון.

נשיא ארגנטינה: לא בטוח שאיראן מעורבת בפיצוץ בבואנוס איירס

ניו יורק (עתי־רויטר) נשיא ארגנטינה קארלוס מנם אמר אתמול בפורום האו"ם בניו יורק, כי אינו בטוח שהיה קשר בין איראן לבין מפעילי ההפצצה בבית הקהילה היהודית בבואנוס איירס.

"היחסים הדיפלומטיים בין ארגנטינה ואיראן מתנהלים עתה על ידי נספחים דיפלומטיים, לא ניתקנו את היחסים עם איראן", אמר מנם לכתבים לפני נאומו בעצרת הכללית של האו"ם.

"החקירה עדיין מתנהלת בארגנטינה, ואין זה בטוח שיש קשר בין ההתקפות האחרונות לבין איראן", הוסיף.

"ההאשמות נאמרו בידי השופט החוקר ולא ע"י ממשלת ארגנטינה", ציין מנם.

בנאומו לפני העצרת הכללית של האו"ם, חזר מנם על הצעתה של ארגנטינה להקים יחידה של האו"ם למלחמה בטרור הבינלאומי.

עציר מהג'יהאד האיסלאמי נמלט מכלא עזה

פעיל הג'יהאד האיסלאמי, סופיאן אבו אל־נאריאן, בן 23, הצליח לברוח אתמול מבית כלא הפלשתיני בעזה.

אל־נאריאן נעצר על ידי כוחות הביטחון הפלשתינים לאחר הפיגוע בצומת מורג לפני מספר שבועות. בפיגוע זה נהרג החייל ויקטור שיכמן ונפצעו שניים נוספים. לאחר הפיגוע ערכו כוחות הביטחון אש"ף גל מעצרים נרחב בקרב פעילי הג'יהאד האיסלאמי.

אל־נאריאן חשוד במעורבות בפיגוע זה. (ע)

סגן השר נפגש עם נשיא הפיליפינים

סגן שר הביטחון ראל"מ (מיל.) מרדכי גור סיים ביקור בן חמישה ימים בפיליפינים. במהלך הביקור נפגש סגן השר עם נשיא הפיליפינים פידל ראמוס ועם אישים פוליטיים וביטחוניים בכירים, ביניהם שר הביטחון ראמוס והרמטכ"ל, סגן שר הביטחון והרמטכ"ל.

במהלך השיחות נדון הידוק שיתוף הפעולה בין המדינות על רקע התקדמות בתהליך השלום. כמו כן העלה סגן השר בשיחותיו את הסכנות הטמונות בהתגברותו של הטרור הבינלאומי, הפועל בעידוד איראן, וקרא לפיליפינים להצטרף לחזית בינלאומית שתפעל למניעת התגברות מגמות אלה.

הפגישה עם הנשיא ראמוס היתה לבבית ביותר, תוך שהנשיא הזכיר את היכרותו וקשריו הטובים עם ראש הממשלה, יצחק רבין, שהחלו עוד בשנת 1963 בעת שראש הממשלה רבין ביקר כרמטכ"ל בפיליפינים.

הביון האמריקני: איראן תוכל לייצר פצצה גרעינית תוך 10 שנים

וושינגטון (עתי־רויטר־אי.אף.פי.) שירותי הביון האמריקניים סבורים כי איראן תהיה מסוגלת לייצר פצצה גרעינית תוך 8–10 שנים, אשר שמתוכר גרעיני שיושג ברוסיה, אמר ברוגשטון מנהל מנהלת הביון האמריקנית, הסי־איי־איי, ג'יימס וולסי.

"איראן פעילה בבירור בנסיונותיה לרכוש טכנולוגיה גרעינית ברוסיה, בדרכים בלתי חוקיות", הוסיף וולסי, שדיבר בהלך סמינר בנושאי הבורח התיכון.

לדעת וולסי, איראן גם מנסה להשיג פצצה גרעינית מוכנה.

שר האוצר יוצא מחר לכנס קרן המטבע הבינלאומית בספרד

שר האוצר יוצא מחר לכנס קרן המטבע הבינלאומית אשר מתקיים השנה במדריד, ספרד.

דובר משרד האוצר מסר כי בכנס ישתתפו גם מנכ"ל משרד האוצר אהרן פוגל, החשב הכללי ראובן קוקולביץ ומנהל האגף הבינלאומי במשרד האוצר ד"ר אהוד קופמן.

שוחט ישהה בספרד שבוע ימים במהלכו מתוכננים לשר מפגשים נוספים עם ראש ממשלת ספרד, שר האוצר הספרדי, שר האוצר של ארה"ב, שר האוצר הסיני, שר האוצר הצרפתי וסגן שר האוצר היפני.

כמו כן יפגש שוחט עם ראשי בנק ההשקעות האירופי, עם אנשי עסקים בספרד ועם ראשי הקהילה היהודית במדריד.

בהמשך, יצא שוחט לכנס השנתי של הבונדס, אשר יתקיים השנה בלוס־אנג'לס ויהיה אורח הכבוד בכנס שיאגד את ראשי היהודים מרובשת מלה.

בלוס־אנג'לס מתוכננות לשר פגישות עם חברות מחשבים, עם קהילת העסקים בלוס־אנג'לס, במגמה להקים לשכת מסחר חדשה בלוס־אנג'לס. כמו כן ישתתף שר האוצר בסמינר על עשיית עסקים בישראל. משם ימשיך לניו־יורק, שם יהיה אורח הכבוד במפגש של כ־100 מנהלים הבכירים ביותר של חברות בעלות מאפיינים פיננסיים ואירוחם של חברת "לימן ברדרס".

כמו כן ייפגש שוחט עם ראשי מועדון הנשיאים בניו־יורק.

שר האוצר צפוי לשוב ארצה ביום שישי, 14.10.94. את מקומו ימלא שר התמ"ס מיכה חריש.

הרמטכ"ל צבא צרפת מגיע לביקור בישראל

רמטכ"ל צבא צרפת, האדמירל ז'אק לנקסד יגיע היום, יום רביעי, לביקור רשמי בן 5 ימים בישראל ובצה"ל כאורחו של הרמטכ"ל ראל"ל אהוד ברק.

ביקור הרשמי בצה"ל הינו ביקור גומלין לביקורו של ראל"ל ברק בצרפת לפני מספר חודשים.

האדמירל לנקסד יתקבל ברחבת המטכ"ל בתל אביב על ידי משמר כבוד של חיילי צה"ל ותזמורת המנגנים. יודגש, כי מדובר בביקור רשמי ראשון של רמטכ"ל צרפתי בישראל מזה כשלושים שנה.

רמטכ"ל צבא צרפת יבקר ביחידות ובמוסדות צה"ל וישמע סקירות מפי הרמטכ"ל, מנכ"ל משרד הביטחון ומפקדים בכירים בצה"ל.

כמו כן יבקר ב"יד ושם" בירושלים ויניח זר בשם צבא צרפת.

אל האדמירל ז'אק לנקסד מצטרפים בביקור רעייתו ועוזרים צבאיים וכן נספח צה"ל בצרפת, תא"ל חיים ישראל.

הבהלה ללוטו – הפרס הראשון 15 מיליון שקל

במפעל הפיס נערכו הערכות מיוחדות החל מאמש ועד ליום חמישי (מחר) בערב, לרגל ההסתערות הצפויה מצד המשקיעים על דוכני המכירות, לרגל זאת שהפרס הראשון בהגרלת הלוטו, שעקב היעדר זוכה לפני כשבוע, יעבור אל 15 מיליון השקל.

דובר מפעל הפיס, משה בהגאון מסר, כי במסגרת הערכות המיוחדת, הומלץ למוכרי הכרטיסים להכנים עזרים לביתני המכירה כדי שיסייעו בידם להתגבר על הלחץ הצפוי.

מפעל הפיס גם פנה למשטרה בבקשה לתגבר את סידורי השוטרים סביב הדוכנים.

50 כלי הרכב של מפיצי הכרטיסים כוסו בפלקטים גדולים המבשרים על גובה הפרס - 15 מיליון שקל.

החל מהבוקר יסתובבו ברחבי הארץ ג'יפים ועליהם בלונים בגובה כ־3 מטר עם הכתובת "15 מיליון שקל הפרס הראשון בלוטו".

בעלי דוכנים רבים יחזיקו מכירות לקונים וכן ישאירו את נקודות המכירה פתוחות מעבר לשעות המכירה הרגילות.

במפעל הפיס מעריכים, כי ההכנסה השבוע בלוטו תגיע לכ־35 מיליון שקל. בהגרלה עם פרס זהה של 15 מיליון שקל, שנערכה בערך אשתקד, הסתכמו ההכנסות בכ־37 מיליון שקל. בהגרלה זו נילאו יותר מ־3 מיליון טבלאות, היו בה 4 זוכים וכל אחד מהם קיבל 3.9 מיליון שקל.

בתמונה: במלאי לוטו בהוצאת לוטו בקניון ברמה גן.

כריסטופר ינאם באו"ם על האיטי ויבקש להסיר מעליה את הסנקציות

ניו יורק (עתי־רויטר) שר החוץ האמריקני וורן כריסטופר ינאם מחר במועצת הביטחון של האו"ם על האיטי, ופקידי מימשל אמריקנים מקווים שתתקבל החלטה אשר תסיר את הסנקציות הכלכליות ממדינה זו לאחר שובו של הנשיא אריסטיד.

הנשיא קלינטון הודיע ביום שני, כי ארה"ב תביר בהקדם האפשרי את הסנקציות הדו־צדדיות נגד האיטי בנוגע להתחבורה אווירית, ובמספר עסקות כלכליות, אך הסנקציות של האו"ם כלליות אכבדנו במועד הרבה יותר רחב.

פקיד מימשל אמריקני אמר לכתבים, כי נאומו של כריסטופר יהיה תדרוך הדמה לזה שמסר ראש ממשלת צרפת אדואר באלאדור, בנאומו במועצת הביטחון בזמן לאחר כניסת כוחות צרפתיים לרואנדה.

הוא הוסיף, כי שגרירת ארה"ב לאו"ם מאדלן אולברייט כבר החלה בהתייעצויות, לקבלת החלטה "שתסיר את כל הסנקציות בעל האיטי מיד לאחר שובו של אריסטיד".

"אם התיזמון מתאים, נגבה להביא להסרת הסנקציות בזמן נאומו של כריסטופר, תלוי איך יגיבו חברי מועצת הבטחון", ציין.

עדיין לא נמסר תאריך שובו של הנשיא הגולה, אך בהתאם להסכם שהושג ע"י הנשיא לשעבר ג'ימי קארטר, חייבים מנהיגיה הצבאיים של האיטי לבסור את השלטון ב־15 באוקטובר, ובכך לסלול את הדרך לשובו.

הנשיא קלינטון הודיע ביום שני, כי ארה"ב תכיר בהקדם האפשרי את הסנקציות הדו־צדדיות נגד האיטי.

הכנאי הבכיר של האיטי, שהביע בהנחה בינלאומית, הודיע כי הקים ועדת בכורים מיוחדת, שתמונה בהצעת חוק חנינה כללית.

בהודעה ישבה, כי ציין דובר מטעם הכנאי, כי המפלגות הפוליטיות, אנשי החוק, השופטים וכל המתעניינים בהצעותיהם, יעשו כמיטב יכולתם כדי להגיש, בהקדם האפשרי, את הצעותיה.

בהודעה בוועדת העובדה, כי הודעה מורכבת ממרכז"ר תיכום אי' הופיטה, עמוס אגודה, רדאן בליזר, גבריאל אנטיין והוכל מגינה.

עליית חברי הפרלמנט האחרונים נבחרו בבחירות הדמוקרטיות שהתקיימו בינואר 1993.

הממשלה תדון על המשלחת להאיטי

■ מסופרנו המדיני בירושלים

הממשלה תדון יום בבעיה שנוצרה בבצ"ן, מסביב ליציאת השוטרים הישראלים להאיטי. שופטי בג"ץ אמרו, שמדובר זה אינו תואם למצוה את הרב המשטרה הקבע שתפקידי המשטרה בישראל הם רק בארץ ולא בחו"ל. הם טרם נתנו את החלטתם הסופית בנושא.

בישיבת הממשלה תשתתף גם היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן יאיר. סיכוי היה דעת משפטית על הקביעה הסביר אם ההחלטה הקודמת לשגר יחידה משטרה האיטי, יעמוד במבחן הבג"ץ.

יתכן והממשלה תחליט לשלוח יחידה מתנדבים שיסייעו שלא במסגרת פעיל. לא שוטרים יקבעו המשטרה הפעילי במשטרה.

בהאיטי עדיין שמחים עם הנחתים האמריקניים (צילום: אי.אף.פי.)

ראש מועצת קצרין חזר לשבות רעב – נמשכת נהירת ההמונים

ראש מועצת קצרין, סמי בר־לב, שהתמשכמ ביום א' במהלך שביתת הרעב בגמלא יתוך לבוחל רשאי, שהודיע בביקורו החג להגיד השביתות. "אנשי שובתים רעב, לא הגבלה זמן. הגולן יקר לנו יותר מאשר...אל כל האולי תורת העושות אחיות, אמר בר־לב בשיחה לאתר גמלא.

השובתים עברו את החג בירידה ירפאיה מקיפות וקיבלו הוראות שנהה ושותה, כדי לבנות ככנת חיים.

לגמלא השובתים נמשכת נהירת המבקרים, עד כה ביקרו במקום, להערכת השובתים, 160 אלף איש.

אמש הגיעו למקום אלפי מתיישבים לקיום הקפות שניות עד שעות הלילה המבוגרות.

ילצין מציע אמנה לבטחון גרעיני בין חמש המעצמות הגרעיניות

מרכז האו"ם (עתי־רויטר־אי.אף.פי.) נשיא רוסיה בוריס ילצין קרא לחמש המעצמות הגרעיניות – רוסיה, ארה"ב, סין, בריטניה וצרפת, לחתום על אמנה לבטחון גרעיני, שתאסור בין היתר ייצור חומרים גרעיניים למטרות צבאיות.

בנאום מול העצרת הכללית של האו"ם בניו יורק, אמר הנשיא, כי השוב קבל המדינות הגרעיניות הגרעיני עם מיסקונה רעם שלוש המעצמות הגרעיניות האחרות.

"אין אני מתנגדים לעקרון זה, אילם בבוא הזמן נפתח בשיחות, אך לא עכשיו", ציין המקור.

יטלו חלק בתהליך הפירוק וההגבלה של הנשק הגרעיני.

בתוך כך מסר פקיד בכיר בוושינגטון, כי ארה"ב אינה נוטה כעת לפתוח במשא ומתן לפירוק הנשק

צומת תניח על שולחן הכנסת הצעת אי אמון בממשלה מייד עם פתיחת מושב החורף של הכנסת.

יו"ר צומת, ח"כ רפאל איתן, תקף את ראש הממשלה, יצחק רבין, ואמר כי הוא אינו מסוגל לעמוד בלחצים המופעלים עליו על ידי ארה"ב.

על הצופה

המטוס נחת בשלום...

כן טוס אל־על, בטיסה מברלין לתל־אביב נחת השבוע בשלום בנמל התעופה בן־גוריון. סוכלה תוכניתם של המחבלים לבצע פיגוע במטוס. עם זאת לא הוסלה חוליית המחבלים של אבו־נידאל אשר תיכננה את הפיגוע. לפי דיווחים שונים היא מוסיפה לנוע בחופשיות באירופה המערבית. לא ניתן איפוא לברך על המוגמר. דרושה לא רק עין פקוחה אלא גם אמצעים תקיפים כדי לחסל את מאחזי הטרור המוסיפים לאיים על שלומם ובטחונם של אזרחי ישראל.

הגילוי המוקדם על כוונתה של קבוצת המחבלים ממפקדתו של אבו־נידאל לפגוע במטוס אל־על איפשר להיערך כראוי כדי למנוע את הפיגוע. אולם סכנת הפיגועים אינה יורדת מסדר יומנו. היא אף החמירה לאחרונה, עקב הצהרותיהם של ארגוני המחבלים, כי בדעתם להרבות בפיגועים.

נראה שארגוני המחבלים המתנגדים להסדרי שלום בין ישראל לשכנותיה הערביות, מבקשים לבצע פיגועים ראוותניים כדי להכשיל את "שיחות השלום" ואת ההסדרים שכבר נעשו בדרך לקידום השלום.

הגילויים האחרונים מחייבים איפוא את ממשלת ישראל לנקוט צעדי זהירות מיוחדים, הן כדי לאבטח כראוי את השגרירויות הישראליות בעולם וכן כדי לשמור ולהגן על אזרחים ישראליים המרבים להתייר ברחבי תבל. בעת ובעונה אחת יש להבהיר למדינות ערב כי מחובתן לפעול למניעת הפעילות הטרוריסטית־רצחנית. והדברים אמורים במיוחד כלפי אותן המדינות המאפשרות לארגוני המחבלים לפעול מתוך שטחן ובמרכזן – סוריה שהפכה למקום מקלט לארגונים הפלשתיניים השוללים הסדרי שלום עם מדינת ישראל.

אילו רצו מדינות ערב לבלום את הטרור יכלו לעשות זאת. אבל, ככל הנראה שהן מעוניינות בהמשך הפעילות הטרוריסטית וחשבונן עימן.

לאור האמור, הנטל העיקרי מוטל על מדינת ישראל. כבעבר גם כיום היא נאלצת לשאת לבדה בעול המלחמה בארגוני המחבלים.

מן הראוי שממשלת ישראל תקרא נכון את המפה הפוליטית האזורית ותסכיל להבין שתרף "שיחות השלום" האינטנסיביות אנחנו רחוקים משלום. מעידים על כך ארגוני המחבלים שאינם מפסיקים לחרוץ את לשונם נגד עצם קיומה של מדינת היהודים במזרח התיכון. ואף למדנו זאת ביתר שאת עם הגילויים על הופעתה של חוליית מחבלים פלשתיניים באירופה שמטרתה לבצע פיגועים ראוותניים.

מטוס אל־על שסומן כמטרה לפיגוע אמנם לא נפגע, אך אמינותן של מדינות ערב בכל הקשור בשלום עם ישראל נפגע מאוד.

מן הדין שנרשום זאת לפנינו.

אזהרת הרמטכ"ל

הרמטכ"ל רב אלוף אהוד ברק אמר בראיון מאולתר בעת ביקורו בהניין הכריז בת"א כי צה"ל רואה חובה לעצמו לשמור ולהגן על שלומם ובטחונם של היהודים בכל מקום, לרבות ביהודה ושומרון. דבריו באו כתגובה לידיעות המתפרסמות לאחרונה לפיהם צה"ל עומד לפנות את מחנותיו ממספר ערים ביהודה ושומרון, במסגרת ההסכם שנחתם בין ישראל לאש"ף.

יש לברך את הרמטכ"ל על הודעתו, מה גם שהיא באה בהמשך לדברים שהשמיע שבוע קודם לכן כי הוא צופה סכנות חמורות לשלומם ובטחונם של התושבים היהודיים ביו"ש, אם צה"ל יצטווה לפנות את מחנותיו מהערים הגדולות ביו"ש.

חשוב שדבריו הברורים והחד־משמעיים של הרמטכ"ל יהיו לנגד עיניהם של הגורמים הישראליים העוסקים ביישום "הסכם אוסלו".

לפי הדיווחים, בשבוע הבא תתכנס הוועדה המשותפת לישראל ואש"ף בקהיר כדי לדון בסדרי הבחירות למועצת האוטונומיה הפלשתינית ובמקביל בנסיגה הישראלית מהערים הגדולות אשר יועברו לידי הרשות האוטונומית הפלשתינית.

אמנם ישראל טרם קבעה את מפת הנסיגה במסגרת השלב השני של "הסכם אוסלו" אולם כבר עתה חשוב להפנות את תשומת ליבם של הדיפלומטים הישראליים המטפלים בשיחות עם אש"ף לדברי הרמטכ"ל המזהירים לפני נסיגה ישראלית בטרם הובטח שלומם ובטחונם של האזרחים הישראליים ביו"ש.

חובה להדגיש כי הפריסה הישראלית ביהודה ושומרון שונה בתכלית מזו אשר ברצועת עזה. כדי לשמור ולהגן על המתיישבים היהודיים יש להבטיח רצף טריטוריאלי בין הישובים היהודיים ומהם אל מרכזה של המדינה. בלעדי זה לא ניתן להבטיח את שלומם ובטחונם. על כן לא נותר אלא להציע לאש"ף "מובלעות אוטונומיות" בלא רצף טריטוריאלי ביניהן כמו כן אין לאפשר למשטרה הפלשתינית חופש תנועה בצירים המקשרים בין הישובים היהודיים.

כי שרואג לשלומם ולבטחונם של המתיישבים היהודים חייב לנהוג בהתאם. אנו רוצים לקוות שגם בממשלת השמאל מודעת לכך וכי דברי הרמטכ"ל כפי שנתפרסמו בימים האחרונים יהיו לנגד עיניהם של בכירי המדינה בשיחות עם אש"ף בכל הקשור ביישום השלב השני ב"הסכם אוסלו".

השר ברעם תומך בנסיגה מלאה מהגולן תמורת שלום

שר התיירות, עוזי ברעם, אמר אמש, כי יש להסכים לנסיגה מלאה מהגולן תמורת השגת שלום מלא עם הסורים.

השר ברעם אמר, כי כשם שזכותם של המתיישבים בגולן להפגין כך זכותו לדרוש מהם שלא ימנעו את השגת השלום המלא עם הסורים. הוא הגדיר את השלום הזה כדבר החשוב ביותר וכמשימה העיקרית של הממשלה.

לדבריו, קיים ויכוח בתוך מפלגת העבודה על שאלת הנסיגה מהגולן, "הפטריוטיזם של הפריימריס המתקרב לא עוזר לתופעה הפוליטית".

השר ברעם ביקר את ח"כ אביגדור קהלני על כך שהוא מונע מהממשלה רוב של 61 קולות, וכינה זאת "דבר בלתי הוגן". הוא ציין, כי אילו היו לקואליציה 70 מנדטים, עמדתו של קהלני לא היתה חשובה, אך היום הוא יודע שהוא מחזיק בידיו הוט"ב באחד הסוכנים ולכן אין מנוס מלהגיע להרחבת הקואליציה. בהקשר זה טען, כי ההסכם בין מפלגת העבודה ובין סיעת ש"ס הוא הסכם צודק.

השר ברעם רואיין בטלוויזיה הישראלית.

הצעת חוק: נשיא ביהמ"ש העליון יקבע את נוסח השאלה במשאל העם

ח"כ הדר בנע וליכודו יעלה להצבעה הכנסת, עם פתיחת מושב החורף, הצעת חוק הקובעת כי את נוסח השאלה במשאל העם על הגולן יקבע נשיא בית המשפט העליון.

ח"כ בנע הסביר, כי ראש הממשלה יעשה בפלפולים בנוסח השאלה כך שתישאל שאלה מכשילה בנוסח: "האם אתה בעד או נגד השלום?". הוא התריע, כי כתוצאה בכך תתקבל תוצאה שיעוות את רצון העם.

הודעה ללקוחות

[illegible]

בנק לאומי

"העבודה" תקיים היום ישיבה נוספת בעניין המו"מ עם סוריה

יו"ר הסיעה ח"כ אלי דיין: יש לנהל עם סוריה מו"מ קשוח ועיקש ולא להיחפז להצהיר על ויתורים

סיעת העבודה תקיים היום ישיבה נוספת בעניין המו"מ עם סוריה. בלשכת רוה"מ בירושלים. דובר הסיעה מציין, שישיבה זו באה לסכם את הדיון בנושא זה ולקבלת החלטות והיא בהמשך לישיבה שהתקיימה לפני שבועיים.

ח"כ אלי דיין, יו"ר הסיעה, מסביר שהסיעה תתגבר לכל יוזמת חקיקה שתסגרל ותכרסם את המו"מ עם סוריה ותמנע מהממשלה מלנהל מו"מ לקראת הסכם שלום אם ע"י שריון חוק או בקביעת רוב מיוחד במשאל עם.

"יש להמשיך בשכנוע חברי הסיעה ולהמנע מקבלת החלטות כלשהן העלולות לדחוק חברים לפינה. כי בכוחו של דבר תעבור ההכרעה לעם. הרי כולנו מעוניינים שהממשלה תביא הסכם טוב לעם ישראל ושיזכה לרוב. שכנוע החברים כן, משמעת סיעתית שתכפה אי־הגשת הצעת חוק בלבד, אין לה מקום לא בתקנון הסיעה ולא בתקנון הכנסת. יש להבהיר לקבוצת הח"כים שאין תועלת בהגשת הצעת חוק כזאת ואין כוונה ואין יכולת להעבירה בכנסת וכי בפעולה עצמה עלול להיגרם נזק למו"מ", מדגיש דיין והוסיף, כי בדעתו להביא לישיבה נוסח להצעת החלטה ולפיה הסיעה תומכת במאמצי הממשלה לקידום הסדר שלום עם סוריה תוך שמירה על אינטרסים בטחוניים וככלל זה הבטחת מקורות המים של ישראל.

לדבריו, יש לנהל עם סוריה, הנוקטת כפרטנר קשוח, מו"מ קשוח ועיקש ולא להיחפז להצהיר על ויתורים, אלא למצות המו"מ ולהפיק ממנו את מירב התועלת לכל שריק ניתן לטובת מדינת ישראל.

מגיפת דבר מתפשטת בהודו

הודו מבקשת סיוע רפואי והומניטרי מישראל

משלחת הרשמית המקורבת לממשל ההודי ביקשה ממדינת ישראל להגיש לה סיוע רפואי והומניטרי בעקבות מגיפת הדבר שפרצה בהודו – כך סיפר אמש לכתב "הצופה" ח"כ אסעד אסעד (ליכוד), שחזר ביום ב' מביקור בהודו.

ח"כ אסעד אמר, כי לפני צאתו את הודו, הגיעו אליו נציגים רשמיים של הממשל ההודי ואמרו לו כי הם מעריכים מאוד את רמת הרפואה בישראל וכי שמעו על העזרה שהגישה ישראל לרואנדה. ולאור זאת הם מבקשים ממנו לפעול לסייע להם.

לדבריו, ההודים מעוניינים בעזרה רפואית, ובייחוד בהעברה של חיסונים נגד מחלת הדבר שקיימים בישראל.

ח"כ אסעד אמר כי במהלך החג הוא חיפש את שר הבריאות, ד"ר אפרים סנה, אך טרם הספיק לאתר לו ולהעביר אליו את הבקשה של הממשל ההודי. "בהודו נוצר חשש מאובדן שליטה עקב התפשטות המגיפה לאזורים נוספים", הוסיף.

לקראת הסדר על סראייבו?

נשיא ארה"ב ביל קלינטון ועמיתו הרוסי בוריס ילצין נפגשו אתמול בבית־הלבן בוושינגטון ודנו בעיקר בנושא ההסדר המתגבש להשבת השקט בסראייבו. (צילום: אי.אף.פי)

מצרים מתכוונת ליישב שלושה מיליון מאזרחיה בסיני

קהיר (עתים־איי.אף.פי.) ממשלת מצרים מתכוננת ליישב במהלך 23 השנים הקרובות שלושה מיליון בני אדם במדבר סיני, שבו כיום רק 160,000 תושבים, אמר סגן השר לענייני הקבינט, אחמד רודואן.

רודואן, שדבריו צוטטו ע"י העתון הממשלתי אל־אהראם, הוסיף כי מועצת השרים תאשר בקרוב את תוכנית הפיתוח, שעלותה 75 מיליארד לירות מצריות וכ־22 מיליארד דולר.

במסגרת התוכנית ישקעו 2.4 מיליארד דולר לקידום התיירות בסיני, 3.7 מיליארד דולר לפיתוח המיגזור החקלאי ו־3 מיליארד לפיתוח התעשייה.

פיתוח שלושת המיגזורים הללו יאפשר ליצור 430,000 מקומות עבודה עד שנת 2017, הוסיף השר. שציין כי התעסוקה היא נושא בעל עדיפות עליונה, לנוכח הבעיות הנוצרות בשל גידול האוכלוסיה המהיר.

עפ"י נתונים רישמיים, יש למצרים 58 מיליון תושבים, ושיעור הגידול השנתי עומד על 2.3 אחוזים.

במסגרת התוכנית יבוצעו גם פרוייקטים לפיתוח התשתית בסך 5.6 מיליארד דולר, לשיפור רשת הכבישים ומערך התחבורה בין סיני ויתר חלקי מצרים.

כמו כן ישקעו במיגזור הנפט בסיני 6.3 מיליארד דולר.

הממשלה הוחלה לפני שנתיים בכריית תעלת אל־סאלאם, למטרות השקייה, שתחילתה בנילוס, ושתחוצה את כל צפון סיני, במקביל לחוף הים התיכון. הפרוייקט נועד בעיקר לפיתוח החקלאות בחצי האי.

החמאס קורא לאנשיו לא להתעמת עם אנשי הביטחון הפלשתיני

אירגון החמאס הורה לפעילי הזרוע הצבאית של האירגון, עז א־דין אל קסאם, לא לפגוע בשוטרים פלשתינים ולא להתנגש איתם. הקריאה הופצה בכרוז בתחילת השבוע ברצועת עזה. בכרוז מצויין, כי אין להגיע לעימות, אפילו אם יעמדו פעיליו בסכנת חיים.

מקורות פלשתינים ציינו, כי הכרוז הופץ לאחר הפגישה שקיים ראש אש"ף, יאסר ערפאת, עם ראשי החמאס ברצועה. במקביל לקריאת החמאס לאנשיו, הם נקראים להמשיך בביצוע בפיגועים נגד מטרות ישראליות.

58 הרוגים ו־224 פצועים בהתקפת טילים על קאבול

איסלאמאבאד (עתים־רויטר) – לפחות 58 אנשים נהרגו ו־224 נפצעו אתמול בהתקפת טילים ורקטות על קאבול, מסר רדיו קאבול הרישמי. כמה מההרוגים היו אורחים במסיבת נישואין שנפגעה ע"י טיל.

השידור שנקלט באיסלאמאבאד האשים בהתקפה פלגים המתנגדים לנשיא ראבאני, וציין כי הם גורמים לעיר אבל וכאב.

סוטירוס מוסורס, נציגו של מזכ"ל האו"ם באפגניסטאן ופקיסטאן, אמר כי ההתקפות הן "טרגדיה אנושית נוספת", והאו"ם בפלגים היריבים להפסיק את התקפותיהם על מטרות אזרחיות.

בשידור הרדיו נאמר גם, כי אנשי המיליציה המתנגדים לראבאני ירו יותר מ־100 טילים על שכונות מגורים בעיר.

לעומת הדיווחים שנמסרו ברדיו קאבול, נאמר בהצהרת נציג האו"ם כי עמיתיו בקאבול הודיעו לו כי יותר מ־40 אנשים נהרגו ו־70 נפצעו במסיבת נישואין, וכי 3 אנשים נהרגו ורבים נפצעו כשטיל פגע ברחוב הומה אדם.

יותר מ־11,500 נהרגו מאז עלו המוג'אהידין לשלטון, לאחר התמוטטות הממשלה הקודמת שנתמכה ע"י הסובייטים. סיבוב הלחימה הנוכחי החל ב־1 בינואר.

חברי קיבוץ שמיר פירסמו גילוי דעת הקורא לוויתורים בגולן

חברי קיבוץ שמיר, השוכן למרגלות רמת הגולן, פרסמו בשבת גילוי דעת, שבו הם קוראים לתמוך בראש הממשלה ובמדיניות הממשלה בכל הנושאים הקשורים בהסדר עם סוריה, גם אם אלה יהיו כרוכים בויתורים מכאיבים.

בגילוי הדעת כותבים חברי הקיבוץ: "אנו מכירים בכך שהסדר זה עלול להיות כרוך בויתורים מכאיבים ומשמעותיים לגבי תושבי הרמה, כמו גם לגבינו, ציבור שבחר לחיות בחבל ארץ זה למרגלות הגולן. אף על פי כן יש לנו אמון מלא בכוונתה של הממשלה וביכולתה לעשות את כל הנדרש להשגת מרכיבי ההסדר הנוספים הנחוצים להבטחת השקט לאורך ימים.

"אין בכל אלה כדי לגרוע מן ההבנה שאנו חשים לכאבם ומצוקתם של אנשי הגולן, שכנינו וחברינו".

אחד היוזמים לגילוי הדעת הוא סא"ל (מיל.) בצנחנים עוזי צור, שזכה לצל"ש מיוחד בעת התקפת המחבלים על הקיבוץ ביוני 1974, שבה נרצחו שלוש נשים בקיבוץ.

חברי הקיבוץ, הממוקם בנקודה המזרחית ביותר של הגבול "הישן", פנו לחברי קיבוצים נוספים בבקשה שיצטרפו לקריאתם. הם אמרו, כי אין בכוונתם לצאת נגד ועד ישובי הגולן, למרות הפער העצום ביניהם.

בתגובה אמר לכתב עתי"ם שמואל מגל, חבר ועד יישובי הגולן, כי "הם בוודאי מיעוט וטועים בדרכם, אך מאבקם הוא לגיטימי". (ע)

פיס צ'אנס

ההגרלה מיום 26.9.94

♠	♥	♦	♣
8	8	K	Q

שה"ח שמעון פרס נסע בחג לפגישת עבודה בניו יורק

שר החוץ שמעון פרס נפגש אתמול, בעצם חג שמחת תורה, עם נשיא ארגנטינה ועם הארכיבישוף של ניו יורק, כשלמקום הפגישה הגיע ברכב.

בכתבה ששודרה אמש בטלוויזיה הישראלית נשאל פרס האם היתה זו פגישת פיסגה קטולית התשובה: הברית הישנה קדמה לברית החדשה.

מעניין, כיצד תגיב ש"ס ומנהיגה הרוחני הגר"ע יוסף שליט"א, נוכח חילול החג בפומבי ע"י שר החוץ של מדינת ישראל בעת שליחות ממלכתית בארה"ב.

הממשלה תדון בהפשרת הבנייה באלפי מנשה

■ מסופרנו המדיני בירושלים

בישיבת הממשלה היום יודגו, בין השאר, בקוּבלנה שהגישה השרה שלומית אלוני, על החלטת ראש הממשלה להפשיר את הבנייה בישוב אלפי מנשה שנימצא מעבר לקו הירוק. אלוני תיטען, שזה בניגוד למדיניות הממשלה להקפיא את ההתנחלויות מעבר לקו הירוק. כמו כן היא תיטען שההוראה זו סותרת את הסכמי אוסלו עם אש"ף.

כתבנו מציין, שאין בהסכמי אוסלו כל סעיף על הקפאת ההתנחלויות. לעומת זה יש התחייבות של רבין לארצות הברית להקפיא התנחלויות חדשות וזה היה התנאי עוד בימי ממשל בוש לאישור הערבויות למלווה קליטה מארה"ב לישראל.

חוגים מדיניים אומרים, כי בהחלך זה רצה רבין להתנתק מהמדיניות של מרצ, לאחר שראשי מרצ טוענים שהוא מבצע בעצם את מדיניות מרצ בכל הנוגע לשלום ולהתנחלויות.

שר השיכון, בנימין בן אליעזר אמר, שמדובר בישוב הנימצא על קו התפר בין הצד הזה של הקו הירוק לבין הצד השני ויש להניח שבהסכם שיהיה בעתיד שטח זה לא יישאר בידי הממשל הפלשתינאית והוא יהיה בגדר שינויים מיזעריים בגבולות.

מדובר בהקמת אלף יחידות דיור באלפי מנשה. אין זה סותר את התחייבות לארצות הברית משום שמדובר בהרחבת התנחלות קיימת ולא בהתנחלות חדשה. רבין התקשר במיוחד עם ראש מועצת אלפי מנשה כדי להודיע לו על הפשרת ההקפאה שנמשכה שנתיים.

סופרנו מציין, שהבנייה בהתנחלויות נמשכת גם ללא הוראה מגבוה על הפשרות של הקפאה, אבל מבלי להצהיר על כך ברבים.

פרס: ליריבי ערפאת אין מה להציע

קהיר (עתים־איי.אף.פי.) שר החוץ שמעון פרס אמר, כי לאלה המטשטשים את ראש אש"ף יאסר ערפאת אין כל פתרון חלופי להציע לעם הפלשתיני.

"אלה המבקרים אותו חייבים לשאול את עצמם מה התוצאות שהשיגו", אמר פרס בראיון לשבועון בלשון האנגלית "מידל איסט טיימס", שהתפרסם ביום שני בקהיר.

"הם לא נגעו בטרגדיה הפלשתינית. הם סרבו להקים מדינה כאשר הדבר התאפשר להם. הם יצרו ללא כל צורך את בעיית הפליטים. מה יש להם לטעון לזכותם?", הוסיף פרס, בראיון שנערך בירושלים.

באשר לפיגועים נגד ישראל, הביע פרס שביעות רצון מעמדותיו של יריבו לשעבר. "אני שבע רצון מכך שערפאת מבין יותר ויותר כי עליו לשפר את תגובתו נוכח מעשי הקיצונים. הם מסכנים יותר את סמכותו מאשר את שלנו", אמר.

פרס מתח ביקורת על סרובו של נשיא סוריה חאפז אסד להיפגש עם ראש הממשלה יצחק רבין. "אנו פתוחים למפגש מסוג זה, אך הצד השני מסרב", אמר.

"איני מבין מדוע. כאשר אנו נושאים ונותנים על שלום, אין לנו שום סיבה להתבייש. אין אנו דנים במשהו חשאי או בלתי צודק. להיפגש הוא הדבר הנורמלי ביותר", ציין.

עוד אמר פרס, כי "הנוסחה השולית" שהציע רבין ברמת הגולן לא תפגע בשום ישוב. "אנו ננסה לשרטט קו שלא יסכן את הישובים", הוסיף.

שני מצרים ותייר גרמני נרצחו באתר תיירות במצריים

קאהיר (עתים־רויטר ואיי.אף.פי.) שני אנשים חמושים, שהיו כנראה מוסלמים קיצוניים, פתחו אתמול באש על קבוצת אנשים באתר תיירות בהורגדה, הרגו שני מצרים ותייר גרמני ופצעו שניים נוספים, מסרו מקורות בטחוניים.

הם אמרו, כי שני הגברים הגיעו למקום בג'יפ ופתחו באש מנשק אוטומטי על הקהל בשוק הנומה של העיר הורגדה.

הפצועים הם תייר גרמני ואשה מצריה, הוסיפו המקורות.

אתר הורגדה אהוב במיוחד על תיירים איטלקים וגרמניים.

בקבוק תבערה נזרק לעבר סיור צה"ל באבו דיס

– בקבוק תבערה נזרק אמש לעבר סיור צה"ל בכפר אבו דיס שבנפת בית לחם.

חיילי הסיור הגיבו בירי. הבקבוק התנפץ והתלקח על הכביש. לא נגרם נזק ולא היו נפגעים. (ע)

נעצר קצין פלשתיני נוסף שנהג ברכב גנוב

סיור צה"ל עצר במהלך החג קצין במשטרה הפלשתינית שנהג ברכב גנוב.

הסיור נע בגוש קטיף והבחין ברכב ללא לוחית רישוי.

הדבר עורר את חשד החיילים שהורו לנהג לעצור.

בדיקה קצרה העלתה כי מדובר ברכב ישראלי גנוב, והקצין הפלשתינאי שנהג בו נעצר לחקירה. (ע)

הרוג אמריקני ראשון בהאיטי

ניו יורק (עתים־רויטר ואיי.אף.פי.) צבא ארה"ב הודיע אתמול כי חייל אמריקני נהרג בהאיטי. זה החייל האמריקני הראשון שנהרג מאז כניסת כוחות ארה"ב למדינה זו לפני שמונה ימים, מסרה רשת הטלוויזיה סי.אן.אן.

דובר צבא ארה"ב אמר בוושינגטון, כי נערכת חקירה בעניין מותו של החייל באשר יש חשד שהתאבד.

הדובר ציין כי הצבא חוקר את מותו של חייל מהדיוויזיה ההררית העשירית.

לא נמסרו כל פרטים נוספים.

ירדן תעביר לאש"ף השליטה במקומות קדושים מוסלמיים ביו"ש

רבת עמון (עתים־רויטר) ממשלת ירדן הודיעה אתמול, כי תמסור לפלשתינים את השליטה על המקומות הקדושים ביו"ש אך לא בירושלים.

סוכנות הידיעות הרשמית "פטרה" מסרה, כי מועצת השרים החליטה להעביר לאש"ף את השליטה על ענייני הדת בגדה המערבית, בהתאם להחלטה מ־1988 לפיה הועברו הסמכויות החוקיות והאדמיניסטרטיביות לאש"ף. אך הסוכנות הוסיפה, כי ירושלים לא נכללת בהחלטה זו.

הבחירות והנסיגות

מאת יעקב ארלשטיין

במוקד

הפגישה בין רבין לערפאת במחסום ארז, נסתיימה בקביעת המבוים, היכן יידונו הנושאים שבמחלוקת, בקשר לביצוע השלב השני של הסכם אוסלו, הדן בנסיגות צה"ל ממרכזי הערים ובעריכת בחירות. השניים לא נכנסו לדון בנושאים עצמם, אלא העבירו אותם לוועדות. יחד עם זאת קבעו מגישה חדשה ביניהם, כדי לדון באותם נושאים שהדרגים הנמוכים לא הצליחו לסכמם ולהגיע להבנה.

הסכם אוסלו קובע את העקרונות של עריכת בחירות ושל הנסיגות, אבל אינו קובע את הביצוע ואת הדרכים לכך, כגון בנושא הבחירות: כיצד ייערכו הבחירות, האם לבית מחוקקים, בעל סמכות פרלמנטרית, או לוועדה מנהלת ובה מספר קטן של נציגים? על כך ידונו צוותים משני הצדדים בקהיר. דבר זה אמור גם לגבי עניין הנסיגות ממרכזי הערים. מי יבוא במקום צה"ל, אם ייסוג מן הערים כגון שכם, רמאללה וג'נין? מי יהיה אחראי לבטחון התושבים היהודים או הפלשתינאים? בנושא זה הכריז הרמטכ"ל שצה"ל לא יקים היערכות חדשה, כל עוד לא יוקם כוח אחר שיבוא במקומו.

מנסחי הסכם אוסלו עשו זאת בדרך הרפתקנית. קבעו עקרונות, אבל התחמקו מלדון בביצועם, למרות שידעו שעקרונות אלה מלאי סיבוכים. הם הניחו זאת לדרגים אחרים, שיתלבטו, שיריבו. הם היו מעוניינים לסגור עסקה פוליטית, והפרטים של הביצוע הפריעו להם לסכם אותה. לכן השאירו את זה פתוח.

המדיניות של ממשל אש"ף בעזה וביריחו היא לאומנית ומלאה סיסמאות, בלי להתחשב בפרטי הביצוע. כך קבע אש"ף שהבחירות ייערכו בחודש נובמבר, למרות שהוא יודע שלא ניתן לבצע החלטה זו, שכן מרשם התושבים בעלי זכות הבחירה נמצא בידי ישראל, ובלי רשימת הבוחרים אין אפשרות לבצע בחירות. בלי הסכמת ישראל, אין בחירות.

הנסיגה ממרכזי הערים דורשת דיון ממושך, על הבטחון במקום הממשל הצבאי. את אש"ף אין זה מעניין. הוא דורש עריכת בחירות ונסיגות, כחלק מן הסיסמאות שלו. לעומת זה, יש מקום לפרש את ההסכם, שאמנם צה"ל ייסוג ממרכזי הערים, אבל המשטרה הישראלית תישאר. זהו פירוש מצמצם של הסכם אוסלו, אבל מביא פתרון לבעיית הבטחון. אש"ף דורש להעביר לידיו סמכויות ביו"ש, למרות שהסיוע הכלכלי טרם גובש, ואין לאש"ף כסף לשלם משכורות לאנשי המשטרה.

מומחים סבורים שהפירושים להסכם אוסלו, משני הצדדים, יהיו רבים, ולכן המו"מ על ביצוע ההסכם, יימשך שנים ולא רק חודשים. לאש"ף יש נטייה ליצור מהלכים שיובילו לריבונות, לממשלת ישראל אין כוונה לחזק שאיפה זו. ההחלטות של אש"ף אינן מתחשבות בתקציב, אלא בסיסמאות בלבד. הסיוע הכלכלי לממשל העצמי טרם הגיע, משום שאש"ף לא הקים את המוסדות הדרושים לשם קליטת התרומות. באותו הזמן מחליט אש"ף שהוא ישלם את משכורות אנשי הוואקף המוסלמי בירושלים, שמשולמות על ידי ירדן, וזאת בשעה שאין לאש"ף תקציב למטרה זו. החלטות אלה הן סיסמאות בלבד. אבל כך מתנהלים העניינים באש"ף מאז ומתמיד. בצורה בלתי הגיונית ומחוסרת אחריות.

חילוקי הדעות מסביב לביצוע ההסכם, "המלא חורים", יסודם בשאיפת אש"ף לסממני מדינה, ובמדיניות ממשלת ישראל להאט את המהלך הזה, או לבלום אותו. אף שברור למדי שהסכם אוסלו מוביל למדינה פלשתינאית.

כהנא: אם יפנו ישובים – נכריז על עצמאות

מנהיג תנועת כהנא חי, בנימין זאב כהנא, אמר ערב החג, כי "אם יגיע מצב שבו יוחלט על פינוי שטחים ביהודה, שומרון ועזה, יכריזו חלק מהישובים על עצמאות". כהנא דיבר מביתו בכפר תפוח.

כהנא הוסיף עוד, כי היה מעוניין שצעד זה יתבצע מתוך תאום ושיתוף פעולה עם שלטונות מדינת ישראל. בכך אישר, למעשה, את השמועות כי רעיון מדינת יהודה עדיין חי ותוסס בקרב פעילי הימין הקיצוני ביהודה ושומרון.

כהנא סיפר גם על תוכניתו, להקים ישוב יהודי בירדן. הוא אמר, כי אנשיו עוסקים עתה במשא ומתן לקניית קרקע, עליה יוכלו להתיישב. את הקרקע אמורים לרכוש תוך מתן רשות משלטונות ירדן. כהנא אמר, כי אנשיו עוסקים בכך, אך סירב לפרט באילו דרכים.

באשר לאפשרות, שממשלת ירדן תמנע את הפעולה הזאת, אמר כהנא: "אינני יודע עד כמה הם יכולים למנוע מאיתנו להיכנס לירדן. מדובר פה באזור מדינה שלישית, דירותית, והם בעלי רצון אמריקני".

כהנא אמר גם, כי לפי שעה, אין כל קיום רשמי של תנועות כך וכהנא חי, אשר הוצאו אל מחוץ לחוק. עם זאת, אמר כי בין אנשי התנועות לשעבר קיימים מגעים ומתבצע שיתוף פעולה. "אנחנו פועלים בשטח יותר מאי־פעם", אמר כהנא. "אנחנו מארגנים הפגנות, עורכים עצרות עם ומדברים בחוגי בית. אנו יודעים כי העם היום מצוי על סף פיצוץ. יש כיום הרבה מאוד רגשות קשים, תיסכול וזעם. מטרתנו היא להצית את הרגשות האלה, על מנת להפיל את הממשלה".

לבנון תשחרר ספינה שהובילה מטען של מלח ישראלי

ביירות (עתים־רויטר) ממשלת לבנון החליטה לשחרר ספינה קפריסאית שנעצרה אשתקד משום שהובילה מטען של מלח ישראלי לנמל ביירות, מסרו מקורות במשטרה בבירה הלבנונית.

המקורות ציינו, כי הממשלה החליטה לשחרר את הספינה "ואסיליק בי" לאחר שננקטו כל הצעדים המשפטיים הדרושים, ולאחר שמטען המלח הוחרם.

המקורות לא ציינו מתי תפליג האוניה מביירות.

עוד נמסר כי פקידים קפריסאים בכירים שבאו לאחרונה לביירות העלו את סוגיית האוניה, שנעצרה באוגוסט 1993 בשל הפרת אמברגו הסחר הערבי נגד ישראל.

מצרים תשחרר 34 עצירים פלשתיניים

מצרים החליטה לשחרר 34 פלשתינים שנעצרו בשנים האחרונות, הודיע שגריר מצרים בישראל, מוחמד בסיוני.

במכתב ששיגר לוועדה פלשתינית בלתי תלויה למען זכויות האדם, כתב בסיוני לי"ר הועדה, חנאן עשראווי, כי 34 הפלשתינים ישוחררו בתנאי שיועברו לשטח האוטונומיה בעזה או לכל מקום אחר שיתואם עם הנציגות הפלשתינית בקהיר.

עשראווי מסרה לכתב סוכנות הידיעות הצרפתית, כי מכתב השגריר בא בתגובה לבקשה שהגישה בנושא זה לשר החוץ המצרי עמר מוסא. היא ביקשה מהמצרים לשחרר 50 פלשתינים שהיו מבוקשים בישראל על פעולותיהם באינתיפאדה. אלה קיוו למצוא מקלט במצרים, אך נעצרו שם בשל סיבות שונות, בין היתר משום שלא היו ברשותם תעודות זהות.

צרפת: איסור על פריטי לבוש "דתיים" במוסדות החינוך הממלכתיים

פריס (עתים־איי אף פי) שר החינוך של צרפת, פרנסואה באיירו, הביע תמיכתו בהוראה לפיה נאסר על תלמידי מוסדות החינוך הממלכתיים בצרפת לענוד שיצמגים או ללבוש "סמלי דת". לדבריו, לא מדובר אך ורק ברעלה המוסלמית.

"ברור שהרעלה היא אחד מסמלי הדת, אולם ההוראה מתייחסת ללא כל אפליה גם ליהודים ולנוצרים. הנדרשים שלא להבליט את השוני, המפריד בין קהילותיהם השונות", אמר באיירו בראיון ששודר ברשת הטלוויזיה הממלכתית פראנס־2, בו הביע את תמיכתו בחילוניות.

"בתקופה בה מתחגגת עלייה באמונה הדתית, הנובעת מהצורך בערכים ושיפוטים, יש ליצור חללים חילוניים בהם יוכלו בני האדם להיפגש. אנו זקוקים לחילוניות היום יותר מאשר בעבר", אמר השר.

השר התייחס בעיקר למוסלמים, והדגיש את ההבדל בין האיסלאם לתנועה האיסלאמיסטית, שלדבריו "טוענת כי אין חוק אחר מלבד החוק האיסלאמי, העולה על כולם".

"הדבר אינו קביל", אמר השר, שהוסיף כי "דווקא החילוניות היא הקריטריון למפגש של שלום בין האיסלאם והעולם המערבי".

סוגיית הרעלה בבתי הספר בצרפת נוגעת לכמה מאות תלמידות בלבד, מתוך כ־150,000 עד 200,000 תלמידים מוסלמים. למרות זאת, מעורר האיסור פולמוס נרחב בצרפת מאז 1989.

صكنا من الاجل

הצופה מוסף לענייני חינוך והוראה

תשרי תשנ"ה | 31

אז מה יהיה לנו בתשנ"ה?

במסיבת עיתונאים לרגל פתיחת שנת הלימודים תשנ"ה סיפר שר החינוך, פרופ' אמנון רובינשטיין, בגאווה לא מוסתרת על נתונים ראשוניים של תוצאות בחינות הבגרות תשנ"ד: יש גידול של 6 אחוז במספר התלמידים הניגשים לבחינות בגרות ויש כנראה גם גידול באחוז הזכאים לתעודה, מסתמנת ירידה מתונה באחוז הנכשלים במתמטיקה יחסית לשנת תשנ"ג (1993) וירידה משמעותית יותר באחוז הנכשלים באנגלית.

אלו אינדיקציות מעודדות לשר החינוך שהציב לו למטרה מועדפת את העלאת מספר הזכאים לתעודת הבגרות.

דיצה גונן

שני מקצועות מהווים "עקב אכילס" לתלמיד הישראלי בדרכו להשגת תעודת הבגרות: מתמטיקה־ואנגלית. ועדת בן פרץ שעומדת בימים אלו להשלים את מסקנותיה לגבי שינוי מתכונת בחינות הבגרות "תטפל" מן הסתם במקצועות ההומניסטיים אך לא "תיגע לרעה" בשני מקצועות אלו, ולא תשנה את מעמדם המועדף.

במתמטיקה, מבשר לנו שר החינוך, יש השתא ירידה של כ־4 אחוז במספר הנכשלים בבחינות הבגרות (מ־26% שנכשלו בתשנ"ג ל־22% נכשלים בתשנ"ד – ב־3 יחידות).

השמחה גדולה עוד יותר כאשר מסתכלים על הממוצע הרב שנתי של 5 השנים האחרונות. בשנים אלו נכשלו כ־31 אחוז מהתלמידים במתמטיקה, ובהשוואה לתשנ"ד יש כאן כבר ירידה משמעותית. באנגלית המצב אפילו טוב יותר. ירידה של כ־6 אחוז מתשנ"ג לתשנ"ד, וירידה גדולה באחוז הנכשלים ביחס לממוצע הרב שנתי.

האם אמנם אלו סנוניות שמבשרות את האביב? במשרד החינוך עושים מאמצים רבים שאכן כך יהיה ואפילו הכינו מקומות רבים נוספים (10,500) לקליטת התלמידים שיזכו בתעודות בגרות ורוצים להמשיך את לימודיהם במוסדות להשכלה גבוהה. (חציים של המקומות הנוספים הוא במכללות).

מספר שיא של 80 אלף שעות לימוד נוספות למערכת החינוך במעבר משנת תשנ"ד לתשנ"ה. הקצאת השעות לא תהיה שווה לכל המערכת. ישובים שנקבעו כבעלי עדיפות לאומית א', ישובי קו העימות וישובים במסגרת טיפול נקודתי – יהנו מתוספת שעות מעבר לממוצע הארצי. מבט בטבלאות מראה שמחוז מרכז ומחוז צפון של החינוך היסודי יזכו לתוספות גבוהות של שעות ואילו בחטיבת הביניים תהיה תוספת גדולה במיוחד במחוז דרום, מחוז ירושלים, מחוז צפון והחינוך ההתיישבותי.

בעוד שמספר הילדים בחינוך היסודי גדל מתשנ"ד לתשנ"ה רק ב־4 עשיריות האחוז, הרי מספר השעות שהוקצבו לו גדל ב־8.4 אחוז. גם בחטיבות הביניים גדל פי 4 ויותר מספר השעות שהוקצבו להן משיעור הגידול של התלמידים.

★

כתנאי לגידול בשיעור התלמידים הזכאים לבגרות יש לטפח את האוכלוסיות החלשות במדינה. כיום יש עדיין מתאם מדאיג בין המוצא ובין ההישגים הלימודיים: שיעור הזכאים לתעודת בגרות נמוך במיוחד בקרב האוכלוסיה הערבית ובקרב בני עדות המזרח.

אחד הכלים האופטימליים הנמצא כיום בידי מערכת החינוך לקידום ילדים ממשפחות מצוקה הוא המועדונית המשפחתית. הילדים שמופנים למועדונית המשפחתית נמצאים בסיכון גבוה בגלל בעיות במשפחתם, רובם מוזנחים ומבלים שעות רבות ברחוב. המועדונים יוצרים עבורם מסגרת קבועה לשעות הצהריים והערב.

מספר המועדוניות המשפחתיות גדל משנת תשנ"ב לתשנ"ה – פי 3, והתקציב שהועמד לרשותן גדל פי 8 ועומד בשנת תשנ"ה על 12 מליון שקלים. (60 מבין המועדוניות תהיינה מעורבות לילדי ותיקים וילדי עולים ו־16 תפעלנה באתרי קרוואנים).

למצות את הסיכוי

בתשנ"א הוחלה לפעול תוכנית מב"ר (מעבר לבגרות), שמטרתה להביא תלמידים חזקים מאוכלוסיות חלשות להצליח בבחינות הבגרות. כיתות מב"ר קטנות יותר במספר תלמידיהן, מלמדים בהן המורים הוותיקים בביה"ס ויש להן תקן שעות גבוה במיוחד. מ־4 כיתות מב"ר בשנת תשנ"א יעלה מספרן ל־314 בתשנ"ה. בשנה זו תופעל התוכנית לראשונה במוסדות עליית הנוער. כמו כן יתלווה לתוכנית מב"ר פרוייקט של הערכה ובקרה שייערך ע"י חוקרים מהאוניברסיטאות.

★

"הזדמנות שנייה" היא תוכנית שמטרתה לסייע לתלמידים מאוכלוסיות חלשות אשר סיימו את ביה"ס התיכון מבלי שניגשו לבחינות בגרות בחלק מהמקצועות או שנכשלו במועד הראשון. בתוכנית ישתלבו תלמידים שחסרות להם בין 1־3 בחינות בגרות. בשנת תשנ"ד השתתפו בתוכנית 800 תלמידים, ובתשנ"ה נרשמו אליה 1,100 תלמידים.

★

תוכנית השלמה לבגרות – תוכנית יי"ג מיועדת לתלמידים שצברו 15 יחידות לימוד ומעלה. בתיאום עם שלטונות הצבא נדחה גיוסם של התלמידים ב־8 חודשים ומתקצר בחודשיים כדי שיוכלו להמשיך ולהשלים את יחידות הבגרות החסרות להם.

510 תלמידים מ־52 בתי"ס, יהודים, דרוזים וערבים ישתתפו בתוכנית בתשנ"ה.

★

השלמת בגרות לבוגרי שנת תשנ"א – בימים אלה פתח משרד החינוך במבצע רחב היקף של השלמת בגרות ל־2,152 בוגרי בתי"ס שסיימו לימודיהם בתשנ"א וחסרה להם בחינת בגרות אחת בלבד.

התלמידים ילמדו במסגרת המכינה הקדם־אקדמית של האגודה לקידום החינוך כאשר המדינה מממנת את לימודיהם.

לקראת שנה"ל תשנ"ו מתכנן המשרד מבצע דומה אך גדול יותר בהיקפו למסיימי שנה"ל תשנ"ב. עשרות אלפים תלמידים שחסרות להם שתיים או שלוש בחינות יוכלו להשלים אותן כדי לקבל את תעודת הבגרות.

★

פרוייקט חדש, ניסויי, שיפעל לראשונה בשנת תשנ"ה הוא מלב"מ (מעבר לבגרות מודולרית), שמטרתו לקדם תלמידים בכיתות הבוק לממש את הפוטנציאל שלהם לקדם השגיהם הלימודיים, במטרה להגיע ליחידות בגרות. התלמידים יאותרו בכיתה ו' ע"י מבדק שפיתח מכון סאלד. הקבוצה תתוגבר ב־10 שעות לימוד לכל מקצוע שיילמד בצורה מוגברת ובשיטה שתתאים לכיתה.

מניעת נשירה

כדי שתלמיד בעייתי לא ינשור מביה"ס יש צורך ששניים ירצו בכך: הוא עצמו וביה"ס שבו הוא לומד. תלמיד שעושה בעיות יכול להרוס כיתה שלמה, יאמר לך כמעט כל מורה ומנהל, ולפעמים אין ברירה אלא להוציאו מהכיתה ומביה"ס ובמלים אחרות "להנשירו".

משרד החינוך רוצה ליצור מצב שלבית הספר יהיה כדאי להחזיק גם בתלמיד בעייתי. ההצעה שעובדה ע"י משרד החינוך לקראת שנת תשנ"ה מדברת על מתן תגמול לבתיה"ס המצליחים להגיע להישגים לימודיים וחינוכיים מעל למצופה, בהתייחס לנתוני הרקע של התלמידים ולעברו של ביה"ס. בהערכת ביה"ס כמצליח ילקחו בחשבון לא רק ציוני הבגרות של תלמידיו אלא גם הצלחתו במניעת נשירה של תלמידים, החזרת נושרים, לימוד במסלול לבגרות, הצלחה בחלק כלשהו של בחינות הבגרות, זכאות לבגרות, ועידוד למצויינות בלימודים.

גם שיפור השגים בהשוואה לשנה קודמת יזכה לתגמול. התוכנית אמורה למצות פוטנציאל הגלום הן בתלמידים והן במורים. היא תופעל תחילה בבתי"ס מקיפים שש שנתיים. רק לאחר הערכת הצלחתה תורחב השיטה לכלל בתיה"ס העל־יסודיים.

★

במשרד החינוך בדקו את נושא נשירת התלמידים ומצאו שרבים מבני האוכלוסיות החלשות נושרים מהמסגרת החינוכית בזמן המעבר ממסגרת אחת לשנייה. לכן פותחה תוכנית "מעברים" שמסייעת לילדי הגן־חובה שאובחנו כמתפקדים ברמה גבולית. הילדים מופנים לקייטנה מיוחדת שבה מופעלת תוכנית אינטנסיבית של למידה ויצירה.

"מעברים" מסייעת גם בקורסי קיץ לתלמידי חטיבת הביניים שסיימו את ביה"ס היסודי במקצועות: אנגלית ומתמטיקה, מדעים, אמנויות ומחשבים. השנה הופעלה התוכנית ב־51 ישובים.

החינוך המיוחד

בימים אלה הסתיימה הכנת תוכנית אב ליישום חוק החינוך המיוחד. משרד החינוך שם לו למטרה להפחית את מספר התלמידים המופנים לחינוך המיוחד. היעד הוא הפחתת מספרם של תלמידים אלה בשליש לעומת מספרם היום.

בתי ספר שישלבו ילדים חריגים בחינוך הרגיל יקבלו הקצאת משאבים מיוחדת, הדרכה והשתלמות למורים. כ־100 בתי ספר יסודיים בכל רחבי הארץ ישתתפו בניסוי זה.

האומנם חוק חינוך חובה – חינם?

שנים רבות מלגלגים תושבי ישראל על ההגדרה "חוק חינוך חובה חינם" במסגרתה נדרשו לפתוח ארנקיהם ולשלם סכומים לגמרי לא נמוכים עבור חינוך "החינם" של ילדיהם.

נראה שמשרד החינוך מתכוון לעשות צעדים להגשמת ההבטחה הכלולה בחוק זה. הצעד הראשון היה ביטול תשלומי הורים עבור תומר משוכפל ומצולם. המרכיב הזה יילקח מתקציב משרד החינוך בעלות של 21 מליון שקל.

במהלך השנים תשנ"ו־תשנ"ח יבוטלו בהדרגה גם התשלומים עבור חומרי מלאכה וחומרים וערכות להוראת הטכנולוגיה.

לקראת שנה"ל תשנ"ה נקבעו לראשונה, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, מחירים מירביים לטיולים השנתיים. המחירים נועדו להוזיל את הטיולים, לחייב את בתיה"ס לחזור לטיולים צנועים, שינה באכסניות נוער והכנת אוכל בבישול עצמי של התלמידים.

ביטול ההשתלמות הבית־ספרית למורים

אמנם במסיבת העיתונאים לקראת פתיחת שנה"ל הגדיר מנכ"ל משרד החינוך ד"ר שמשון שושני את ההשתלמות המוסרית כרשות ולא כחובה כפי שהיתה בשנה הקודמת, וטען שהיא המשיך להתקיים. אך בפועל נראה שבלון ההשתלמויות שעלה בקול תרועה, נחת על הקרקע, והשתלמויות המורים תמשכנה פחות או יותר במתכונת הקודמת. אמרה לי בשיחה לא פורמלית מורה לחינוך מיוחד: "אני מקבלת הרצאה על 'הרפיה בעזרת אמנות'. כדי להיות מסוגלת להשתמש בכלי זה עלי ללמוד שנתיים בארה"ב. אם יכריחו אותי להמשיך להשתלם, אני כבר מעדיפה לעשות תואר שני באוניברסיטה וכך להיות פטורה מההשתלמות המוסרית, שלא תורמת לי דבר".

★

ועוד מדברים במשרד החינוך בתשנ"ה על "העדפה מתקנת" של המגזר הערבי שיגיע להשוואת תנאים עם המגזר היהודי, על פרוייקט ההתערבות החינוכית והדיגנית ב־30 ישובים חלשים, על תוכניות להגברת המודעות לבטיחות בדרכים ותוכניות להפחתת האלימות, ועל חיזוק החינוך הטכנולוגי.

התוכניות רבות וגדולות. אם רק חלקן יוישם בהצלחה ויביא לתוצאות המקוות – דיינו.

דבר העורך

ישיבת "מרכז הרב" מיסודו של הראי"ה קוק זצ"ל חוגגת בימים אלה 70 שנה ליסודה בירושלים כישיבה המרכזית העולמית.

אלפי בוגרים שמשתייכים לישיבה רואים בה עד היום את "בית היוצר" לאהבת הדתית והלאומית. רבים אף יותר רואים בה בית מדרש חשוב ביותר ומזוהים עם דרכה ומגמותיה. בין בוגריה אנשי חינוך פעילים ומקורים העומדים בראש מוסדות ישיבתיים ולא ישיבתיים של הציונות הדתית.

קשה כיום לתאר את מפת החינוך הממלכתי־דתי ללא מעורבותם הבלתי אמצעית של בוגרי הישיבה וללא נמרצותם ויוזמתם הפוריות. חלק מן הבוגרים קראו תיגר על ההכרה "הקלאסית" של מערכת החמ"ד ואף יזמו והקימו מערכות אלטרנטיביות כגון: מוסדות נועם, צביה וכיוצ"ב.

בתהליך ההקמה נתגלעו לעתים פולמוסים בסביב אגפים ולא פעם נקלעו קהילות וישובים מסויימים לקונפליקטים חריפים ומרירים.

מכל מקום, הצליחו בוגרי הישיבה להתסיס את המערכת החינוכית של הציונות הדתית ולתרום לנועזות והתחדשות.

ביום חגה של הישיבה נאחל לראשיה, מוריה ובוגריה: תזכו להעמיד תלמידים הרבה, להגדיל את תורת א"י ולהאדירה ברוח תורה ועבודה.

בברכה נאמנה,

פרופ' מרדכי בר־לב

ארבעים ושתיים שנות חמ"ד

ארבעים ושתים שנים עסק מר מנחם לאבל בחינוך הדתי מכל הכיוונים האפשריים: מורה, מנהל, מפקח וב־6 השנים האחרונות סגן ראש מינהל החינוך הדתי במשרד החינוך והתרבות. למרות הפצרות רבות של ראשי מערכת החינוך ואנשי חינוך מכל רחבי הארץ סירב לאבל לקבל את התפקיד שבראש הפירמידה והעדיף לפרוש לגימלאות כשהוא במלוא כוחו.

חדוה כהן

תוכניות רבות היו שמורות עימו לרגע זה. התכוון להרשם להמשך הלימודים באוניברסיטה, ללמוד תורה בכולל או אפילו לחזור להוראה בהכשרת סמינריסטים.

אבל האנשים שבשטח חשבו אחרת. לא בנקל אפשר לוותר על אדם רב ידע ועתיר נסיון כמותו. וככה קרה שב־31 לאוגוסט שנה זו היתה הפרישה הרשמית של מנחם לאבל מעבודתו במינהל החינוך הדתי, אך ב־1 בספטמבר כבר חזר והתייצב לעבודה והפעם במשרדי רשת אמי"ת ברח' דוב הוז ת"א בתפקיד של סמנכ"ל פדגוגי לרשת.

בחדרו בקומה השנייה, שריח הצבע הטרי עדיין עומד בין קירותיו מחייך מנחם לאבל בהציגו את הפער בין מה שחשב לעשות ובין מה שהוא עושה, ונדמה לי שהחיוך דווקא מביע סיפוק שכך התגלגלו הדברים.

ואם לא די בתפקיד זה יהיה לאבל גם יועץ בכיר לראש המחלקה לחינוך ותרבות תורנית לגולה – לנושא השליחות.

★

ואני שבאתי לעשות כתבת סיכום על פועלו של אדם מוצאת את עצמי כותבת בעצם על התחלה חדשה

●●●

ואם כבר בהתחלה עסקינן, נחזור להתחלת ההתחלות. לאבל הוא דור שביעי בארץ, יליד ירושלים. למד בישיבת הדרום ברחובות, שנתיים למד בישיבת חברון ואחריהן לימודים באוניברסיטה.

דרכו לעיסוק בחינוך ההוראה היא בוודאי גם מורשת מבית אבא שהיה גם הוא מורה ובעל סמיכה לרבנות. השפעה רבה עליו היתה לרב אלימלך בר־שאול שהיה רבו בישיבת הדרום ולקח את לאבל הצעיר לחברותא שלו, ולד"ר רפאל עציון שעמד בראש החינוך של "המזרחי" עוד לפני הקמת המדינה.

וד"ר עציון גם היה זה ששכנע את לאבל לנסות כוחו בחינוך. התחלת דרכו בהוראה היתה בעיר רמלה שם לימד עולים ממרוקו ומתימן. "ובמסגרת תפקידי האחרון במינהל החינוך עסקתי בעולי אתיופיה ורוסיה" אומר לאבל "וכך נסגר כעגל סלם".

★

10 שנים היה מנחם לאבל מורה, 10 שנים עבר כמנהל ("ייסדתי את בי"ס אלומות ברמת אביב"), ואח"כ תפקידי פיקוח במחוז הדרום, מחוז המרכז ומחוז ת"א. 3 שנים הוא עשה בשליחות באנגליה ועם חזרתו מונה למפקח ארצי של חטיבות הביניים, אח"כ מפקח ארצי על החינוך היסודי במשך 10 שנים ו־6 השנים האחרונות, כאמור, סגן ראש מינהל החינוך הדתי.

אתגרים שעומדים בפני החמ"ד:

ש: כאדם שמכיר את מערכת החמ"ד מתחתיה עד הפסגה – אילו אתגרים עומדים לדעתך בפני החמ"ד בתקופה זו?

ת: אחד הדברים הבסיסים ביותר שהחמ"ד עושה ועליו להמשיך ולספר עשייה זו – ליצור מערכת שתוכל לספק שירות לפי ציפיותיהם של קבוצות ההורים הכרוכות אותנו.

הציבור שלנו מגוון מאוד. כל ההורים שולחים את ילדיהם רוצים בחינוך דתי, אך כל אחד לפי השקפת עולמו. המערכת שלנו אינה יכולה להגיד: הילד הזה איננו מתאים לי, שילך לתל"י או שילך לחינוך העצמאי.

צריך להיות מגוון של מסגרות שכל קבוצה תוכל למצוא בהן את מבוקשה. אינני מוכן להגיד "אני את נפשי הצלתי". יש לי אחריות כלפי הכלל ולא נוותר על ילד אפילו אם רמת הדתיות נמוכה יותר.

ובכל זאת שלא יווצר מצב ש"אני את כרמי שלי לא נטרתי". לכן חשבה הנהלת החינוך הדתי שיש צורך לנסח בכתב את משנת החמ"ד.

המשנה הזו היא ניסוח של כללים והנחיות שבאה לידי ביטוי בהשקפת העולם של הציבור הדתי־ציוני. היא נתגבשה במשך השנים בתהליך עבודתם של מורים ומחנכים ואנחנו במינהל ריכזנו את הדברים והעלינו על הכתב בחוברת שהוצאנו.

אחת המשימות הראשונות שלנו היא להביא את משנת החמ"ד אל ציבור ההורים ולהביאם להבנה ולהסכמה איתה.

הטענה כלפינו לא דתי הורס כיתה היא שטות, ובפרט כאני היום בעולם פתוח עם מעורבות בכל תחומי החיים. אם תלמיד חלש בחשבון, ניתנים לו בביה"ס שיעורי העשרה. אולי צריך גם טיפוח מיוחד בבחינה דתית לילדים שחלשים בנושא זה?

תלמידה ממשפחה חילונית בבי"ס דתי

לעתים קיבלתי אני במנהלים ויכוח עם עצמנו בנושא של קבלת תלמידים ממשפחות חילוניות לבתי"ס שלנו, אך לא דנים מה עושים איתם בביה"ס, אחרי קבלתם למסגרת שלנו.

הרביתי לראיין סמינריסטים בתפקידי הקודם. אחת הסמינריסטיות שלומדת במכללת "אורות" סיפרה לי: "אני ממשפחה חילונית. הורי שלחו אותי לביה"ס היסודי הדתי מכיוון שהוא קרוב מאוד לבית. בביה"ס ידעו שמשפחתי אינה דתית אבל לא היתה שום התייחסות לקשיים שלי. בכל שנה כשחזרנו לביה"ס אחרי החגים התבקשו הילדים לספר מה עשו בראש השנה, ביום הכיפורים ובשלושת הרגלים. אני הייתי מסתתרת בשירותים כדי שלא ישאלו אותי... זו היתה תקופה קשה ואינני זוכרת אותה לטובה".

כלומר, יש ציבור לא דתי ששולח ילדיו אלינו מתוך נוחות פיזית או מתוך רצון שהילד יכיר מושגים בסיסים ביהדות, ובסופו של דבר הם מתקרבים לדת ולמצוות, יחד עם הוריהם.

וישנה גם רשת "נועם". אני יכול לומר בשביעות רצון שגם רשת זו משנה את פניה. ברוב בתי הספר של הרשת התקבל הקו שלנו של אינטגרציה דתית. הסיכום איתם היה שיקבלו איזור רישום שממנו יתקבלו כל התלמידים ללא סלקציה. תלמידים שיגיעו מאזורים אחרים, יצטרכו לענות על הקריטריונים שביה"ס יציב להם.

אנחנו מתנגדים מאוד לרשת בדלנית. הרב עמיאל כתב: שלי־שלי ושלך־שלך זו מידה של בינוניות ויש אומרים מידת סדום. כשציבור אומר זאת, הסביר הרב, זוהי מידת סדום.

אחריותנו היא כלפי כל הציבור. לכן אנחנו יוזמים פתיחת בתי"ס תורניים ומגמות תורניות בבי"ס רגילים כדי שכל אחד יקבל את הרצוי לו.

מעורבות בחיי המדינה

העיקרון שמנחה אותנו הוא שבוגרי החמ"ד יהיו מעורבים בחיי המדינה. חבר מקיבוץ חפץ חיים סיפר לי שהגיע עם בנו בן ה־9 להתארח בשבת בת"א. "אבא", אמר לו הילד, "בת"א כולם חולים. תראה כמה מכוניות נוסעות בשבת..."

הנוער שלנו לא חי בחממה. הוא יודע איך נוהגים האחרים, אך הוא נוהג על־פי דרכו שלו.

נוסף לפתיחת בתי"ס תורניים אנחנו מקיימים ב־5 השנים האחרונות בתי"ס יהודיים ומספרם כבר מגיע ל־100. מתי דגן, עמד על כך שבתי הספר יספחו יהודיות.

בתי הספר היהודיים התמחו ב־4 מגמות: תורני־מדעי, תורני־אומנותי, תורני־מוסיקלי ותורני־תקשורתי. המגמה היא שאחרי 6־5 שנים שבהן כל בי"ס יבסס את יהודיותו יפתחו איזורי הרישום וההורים יוכלו לשלוח את ילדם לביה"ס המתאים לו.

בהמשך אנחנו מקווים לפתוח גם חטיבות ביניים יהודיות.

נקודה חשובה שעל החמ"ד להמשיך לעבוד עליה היא יצירת עתודת מנהלים מעולה. מזה 10 שנים לומדים מורים ומנהלים בקורסים דו־שנתיים בבר־אילן שמכשירים מורים ותיקים ומוצלחים לתפקיד ניהולי ומשפרים את יכולת הניהול של המנהלים הקיימים. מנהל מוצלח יכול להפוך מוסד גרוע שעומד בפני סגירה למוסד יוקרתי שהכל מיחרים לפתחו. וכבר היו דברים מעולם...

ש: כאדם שעשה במערכת החינוך יותר משנות דור, מעניין לשמוע השוואה בין המערכת שנכנסת אליה לפני 42 שנה ובין המערכת כפי שהיא היום.

ת: מערכת החינוך גם בארץ וגם בעולם התפתחה ושינתה פניה במספר עניינים עקרוניים.

כאשר אני נכנסתי למערכת החינוך היה לביה"ס ולמנהל כוח השפעה רבים ביחס לציבור ההורים. המנהל ואנשי צוותו קבעו איך ומה ילמדו, וההורים קיבלו כמובן מאליו את קביעת ביה"ס. לא היתה האזנה לרחשי לב הציבור וההורים לא השפיעו על מהלך החיים בביה"ס. גם בנושא של בחירת מנהלים לא היתה לקהילה כל השפעה. היתה נשירת תלמידים גדולה יותר וביה"ס לא רץ אחרי התלמידים.

בקטע הזה יש שינוי גדול. היום ביה"ס הוא עם הפנים לקהילה ולהורים. ההורים מעורבים בחיי בית הספר וביה"ס מקבל זאת בברכה.

כאשר בוחרים במנהל מחפשים את זה שיש לו הכישורים המקצועיים לניהול ולא ממנים את האדם שהוא החבר או המכר של הממנה.

שינוי נוסף נובע מהקידמה הטכנולוגית שמזמנת את הידע לכל המעוניין בקלות ובלי מאמץ. אם פעם היה המורה מקור הידע ואולי כתוצאה מכך גם מקור הסמכות, היום יש גם לתלמידים ידע רב ובתחומים מסויימים הם אף עולים על מוריהם. תפקידו המסורתי של המורה השתנה והוא הפך למכוון, נותן הנחיות, מייעץ.

השינוי הזה מחייב את המורה להכשיר את עצמו בצורה שונה מזו שהוכשר אליה. והפועל היוצא מכך הוא החיוניות וההכרח בהשתלמויות המורים.

אני מצר על כך שההשתלמות המוסדית ירדה מעל הפרק. לדעתי, על המורים להמשיך ולהשתלם למרות שבוטלה החובה המימסדית לעשות זאת.

מורה טוב שרוצה להתאים עצמו לשנות האלפיים חייב ללכת עם הזמן ולא לקפוא על שמריו.

ש: מדוע הנוער הדתי־לאומי, על אף מעורבותו העמוקה בצבא בכל יחידות העילית, בהתיישבות, במעשי התנדבות "זוכה" לקיתונות ביקורת עד כדי הזייה מהציבור החילוני?

ת. הנוער הדתי והחינוך הדתי נמצאים ב"זהר התנית". אנחנו משלמים על אוירה כללית שנוצרה של דחיית ערכי דת ולאום. גם מעשים שאחרים עושים נזקפים בשמנו.

אנחנו נמצאים תחת ביקורת מתמדת של החינוך הממלכתי. נדמה לי שגם לנו יש מה להגיד כלפי תוצריו של חינוך זה ואיננו צריכים להיות כל הזמן בהתגוננות.

נראה לציבור החילוני שאנחנו לא מעוניינים בדו־שיח בינינו לבינם – ולא היא. אנחנו אפילו יוזמים מפגשים כאלה. אפילו במשרד החינוך ביקשנו שתהיה שבת משותפת למפקחים הדתיים ולמפקחים החילוניים של המשרד. היוזמה היתה בשיתוף פעולה עם ד"ר אליעזר מרכוס. אבל היא לא יצאה בסופו של דבר לפועל. המפקחים החילוניים לא נרשמו.

צריכה להיות הידברות בין דתיים וחילונים ואומנם יש מפגשים בין נוער דתי וחילוני. ולעצמנו, אני אומר, צריך לאמן את הנוער שלנו בוויכוחים, בבחינת "דע מה שתשיב". נדמה לי שהנוער שלנו עוסק עם עצמו ואין לו פנאי להתמודד עם שאלות אידאולוגיות דתיות שמופנות אליו מהנוער החילוני.

ש: מה דעתך על דו"ח ועדת שנהר והביקורת שנמתחה עליו בחוגים שלנו?

ת. ועדת שנהר הוקמה ע"י השר זבולון המר, ואני חושב שזה היה צעד בכיוון הנכון. בדו"ח ישנן טענות שמופנות כלפי המורים הדתיים שלימדו בבתיה"ס הממלכתיים, כאילו בגללם התלמידים אינם רוצים ללמוד לימודי יהדות. אלו כמובן טענות מגוחכות. המורים שלנו התבקשו לבוא וללמד כי לחינוך הממלכתי לא היו מורים שילמדו נושאים אלו.

אינני בטוח שהדרך המוצעת בדו"ח תצליח מבחינה טקטית ועניינית. ובכל זאת אני חושב שעלינו להמנע מלהתייחס בזלזול לכוונות של החינוך הממלכתי לקרב את תלמידיו להכרת היהדות ואפילו יעשה זאת בדרך שאנחנו מפקפקים בהצלחתה.

הצופה מוסף לענייני חינוך והוראה

אבהות בשנת 2000

"אמא יש רק אחת" אומר הפתגם העממי בהדגישו את הקשר המיוחד בין האם לילדיה. למרות שגם "אבא יש רק אחד", חווים אותו רבים מהילדים והאימהות כבלתי מעורב או אפילו בלתי נוכח רוב הזמן

יום עיון שכמוהו לא היה יכול להתקיים לפני 50 שנה, התקיים לפני מספר שבועות בקמפוס אוניברסיטת בר־אילן, הוא לא היה מתקיים, כי נושא יום העיון לא היה מובן ובעל משמעות לקהל השומעים.

לאבא ולאמא היו תפקידים מוגדרים מאד במשך דורות רבים. לכל אחד מההורים היתה המשבצת שלו ובתוכה היה פועל לפי "תורה שבע"פ" שעברה מהורים לילדים.

התהפוכות שעברו על העולם בכל התחומים בשנים האחרונות לא פסחו על המשפחה. נשים פרצו את מקומן המסורתי, נאבקו לשוויון עם הגברים בחיי העבודה וגם בחיים הפרטיים בבית.

המהפכה עדיין לא הושלמה, אבל אותותיה ניכרים בכל מקום.

וכך יכלו רבקה וחן גרדי עובדים סוציאלים מ"מכון דיאלוג" בחסות של ביה"ס לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בר־אילן ליזום יום עיון על הנושא "אבהות בשנת 2000" בלי שהדבר יגרום לשומעים תדהמה או אי הבנה, להיפך, קהל המאזינים שהיה מורכב מאנשי מדעי ההתנהגות, עבודה סוציאלית ומתחום הרפואה הגיב בהרבה הזדהות ואמפטיה לתמונות הקצרות מחייהם של הורים שהציגו על הבמה "יתומי העיון", משפחת גרדי.

התמונות מוכרות מאד חוויות מחיי היום־יום שמוכרות לנו היטב:

★ הבן בן ה־6 נופל ופורץ בבכי. האב ניגש, רואה שלא קרה דבר רציני וגוער בילד: "יתקום כבר, לא קרה לך כלום. תפסיק לבכות כמו נקבה". האם מזדעקת מיד להגן על הילד: "למה אתה צועק עליו, הוא רק בן 6, הוא עדיין לא נמצא בטירונות".

★

(מונולוג פנימי של ההורים: האב – אני נבהל כשהילד נופל, אז אני צועק. גם אבא שלי נהג ככה, וכך גדל גבר. האם: אני צריכה להגן על הילד מהאיש הזה שצועק עליו.)

★

★ האם חוזרת מהעבודה עייפה, הילדים רבים ומרגיזים אותה. היא פונה לאב: "אתה מוכרח לדבר עם הילדים, אני כבר לא יכולה איתם".

האב: "את לא עקבית, את מותרת להם יותר מדי ולא מענישה.

האם: הם ילדים וצריך להיות גמישים איתם. תבוא מוקדם יותר מהעבודה ותעזור.

מונולוג פנימי של ההורים:

האב: אני פותר לה את הבעיות, אומר לה מה לעשות והיא לא מיישמת את העצות שלי, אז איזה עצה לתת לה. היא פשוט רוצה שאבוא יותר מוקדם הביתה.

האם: יש לי בעיה עם משמעת ועם עקביות. אני לא מאמינה בגבולות נוקשים. אני צריכה עזרה ממנו, אבל לא שהוא ילמד אותי וירים עלי את האף).

★

★ הילד חוזר הביתה עם תעודה. הציונים נעים מ־7 עד 10. במתמטיקה יש לו 7.

האב: יכולת לקבל יותר מ־7 במתמטיקה.

האם: למה אתה לא משבח אותו? אתה היית תלמיד כל כך טוב? למה אתה מקפיץ לו את הכנפיים?

(מונולוג פנימי של ההורים:

האם: אני לא מאמינה שביקורתיות עוזרת. הילד מתרחק מאביו ובא לספר על קשייו רק לי.

האב: אני מעיר לילד המון, זה נכון. מהצד שלה יש רק רוך וחום. אני אחראי להישגיות, שיגיע למשהו. אני יוצא מהכלים כשהיא מעירה לי בנוכחות הילד).

★

★ הנער המתבגר רוצה לנסוע לכמה ימים לאילת. ההורים מתנגדים. הנער מאיים בבריחה.

האב: לא צריך להבהל. הוא לא יברח. אם אמרנו לא – אז לא.

האם: אולי החברים שלו נוסעים. צריך להתפשר איתו.

האב: אם הוא נוסע לאילת, לא בטוח שהוא יוכל לחזור הנה.

(מונולוג פנימי של ההורים:

האב: אמרתי לילד "לא" ואני מחויב למלה שלי. יש לי מעמד בבית ואני לא אוותר מול הילד ומול אשתי.

האם: יש לי כאן שני ילדים שמשחקים על כבוד, ואני המבוגר היחיד כאן. אני לבד ואני כועסת).

★

★ השעה 7.30 בבוקר, לילד בן ה־8 יש 39° חום. ההורים ממהרים לעבודה, מי יישאר עם הילד?

האם: יש לי פגישה הבוקר עם 10 אנשים במשרד. אולי תשאר עם הילד ותקח אותו לרופא?

האב: ילד בן 8 הוא ילד גדול. תשאירי לו תה בטרמוס ואקמול ושנינו נלך לעבודה.

(מונולוג פנימי)

האם: אני חיה בשני עולמות. יש לי פגישה חשובה ואני זקוקה לעזרתו. זה לא הוגן שברגעי לחץ הוא חושב שזו הבעיה שלי בלבד).

□ □ □

פרופ' יוחנן פרס, סוציולוג מאוניברסיטת ת"א מתייחס לנושא מתוך הגישה הסוציו־ביולוגית. הוא מצטט את האנטרופולוג הפולני הנודע מלינובסקי שאמר ש"אבהות היא יסוד האנושיות, אמהות קיימת בטבע". בטבע האמהות הן המשקיעות בצאצאים, האב מסתלק לו לאחר ההפרייה במרבית המקרים. רק באנושיות האב מכניס את בנו בסוד התרבות המקומית שהבן עתיד להצטרף אליה. האב מסמל את חוקי הצדק, המסורת.

מה גורל האבהות בעידן השיוויון הבין מיני?

הדרישה היא שההשקעה בילדים תהיה פרוייקט שיוויוני של האב ושל האם. אבות צעירים משתתפים בלידה ובהכנות לה ובטיפול בתינוק.

האם החתירה לשוויון גורמת לשיוויוניות בטיפול בילדים ביחסי נשים־גברים?!

בפועל לא. אחוז הגירושין הגבוה בארה"ב, בשבדיה וגם בארץ והיותם של 90% מהילדים שהוריהם התגרשו במשמורת האם – מנציחה את הטיפול האמהי בילדים. מנקודת ראותם של הילדים שהוריהם התגרשו התחושה היא שאבא עזב אותו ולא את אמא.

ב־10 השנים האחרונות עולה גם אחוז ההורים בין המתגרשים, כאשר פעם היוותה ההורות בלם כלשהו נגד הגירושין.

האבהות במדרון

בכל החברות המסורתיות סמכות ההורים על ילדיהם היא לפחות עד בגרותם המלאה, עד שהם נעשים עובדים מלאים שעומדים ברשות עצמם ובעצמם הורים לילדים, אומר פרופ' פרס. בימינו הסמכות האבהית היא במדרון. המשק היצרני והצרכני מעדיף דור צעיר, זה ניכר גם בפוליטיקה בישראל. בני ה־60 מצפים מהצעירים שיתוו להם דרכים חדשות. מעביד אינו מוכן לקבל אנשים מבוגרים לעבודה.

כוחות חברתיים אדירי כוח יוצרים מצב של אי־תלות בין הדורות, וממלאים את הפונקציה של ההורים בהעברת מידע ומסורת מדור לדור. זהו משבר של הורות ולא משבר של האבהות בלבד. מכיוון שהאם יוצרת קרבה רגשית רבה יותר, משבר הסמכות פוגע פחות ביחסיה עם ילדיה מאשר הוא פוגע באב.

בשנים האחרונות חיזקה התקשורת את תדמיתו של האב כמתעלל בילדיו. אם בשנות ה־50 דיברו על מקרה אחד למליון של התעללות, הרי בימינו אומרים את התופעה בעשרות אחוזים. תדמיתו של האב כמבצר מבטחים, כמגן הילדים – אבדה, אולי, לעד.

אנשי חינוך ופסיכולוגים מציעים להסביר לילד הקטן שמותר לו להתנגד להורים. זה מבטל את האֵמון הטבעי שילד רוכש לאבא ולאמא. הילד צריך לדאוג אולי ההורים ואולי בני משפחה קרובים נוספים עושים לו דברים שהם לא בסדר.

ובכל זאת, חושב פרופ' פרס, שתפקיד האבהות לא נגמר ויתכן שתהיה לו אפילו תחיה. אבל לא כל אחד מתאים ומסוגל להיות אב. הצעיר צריך להבין את גודל האחריות וגם את הסיפוקים שיש בתפקיד זה.

□ □ □

להרבה מחקרים זכה נושא האב בשנים האחרונות, אומרת דר' רחל לוי־שיף מהמחלקה לפסיכולוגיה מאוניברסיטת בר־אילן.

גם היום כשהשיוויון בין המינים חודר גם לחיי המשפחה עדיין נחלקים האב והאם ביניהם במעמסת המשפחה וגידול הילדים ביחס של 80:20. לא קשה לנחש מי נושא כ־80 אחוז מהעול. וזה נכון גם למשפחות מסורתיות וגם למשפחות קריירסטיות, שבהן שני בני הזוג עובדים.

האחריות "המיניסטריאלית" (ידיעה איפה הילד נמצא, מתי התור שלו לרופא שיניים, לאסיפת הורים) של האב שואפת לאפס, גם כשהאמהות הן נשות קריירה.

האם חלו שינויים באבהות?

כן. מה שמאד השתנה זה העמדות. האבות מביעים עכשיו יותר מאשר אי פעם רצון למעורבות בחיי הילדים וצער אם זה לא קורה.

כאשר אבות התבקשו לדרג: עבודה וקריירה לעומת אבהות, דירגו כולם את האבהות בראש סולם העדיפויות.

בפועל, בהתנהגות, ההשתנות קטנה יותר.

כאשר האב נשאל מה הוא עושה עם ילדיו, תשובתו היא: הכל. תשובת האם: הוא לא עושה כמעט כלום. כאשר פורטה העשייה לקטגוריות משנה התפלא האב והצטער שאכן עשייתו עם הילדים קטנה כל כך.

החוקרים אומרים שהאבות הגבירו מעט את מעורבותם ביחס לאם. אבל מסתבר שגם האם הפחיתה מעט ממעורבותה במשפחה לטובת המטפלת, העוזרת, הבייביסיטר.

היום כאשר הילד נשאל למי הוא הולך כאשר הוא מקבל מכה, לאבא או לאמא? תשובתו היא: למטפלת.

מה, בכל זאת משפיע על מעורבות האב?

ההסטוריה האישית שלו. אבות שאביהם היה קשור אליהם מאד, יהיו גם אבות מעורבים.

לעומת זאת, אבות שאביהם בכלל לא התייחס אליהם והם סבלו מכך, היו גם הם מאד מעורבים עם ילדיהם.

גם חיי נישואין טובים תורמים לקשר עם הילדים. ההסבר הפסיכולוגי לכך הוא שמרכיב האישיות שעושה את הבעל לבעל טוב משפיע גם שיהיה אב טוב.

פעם חשבו שככל שגיל הילד עולה, האב יהיה קשור אליו יותר. לפי מחקרים עכשוויים זה לא כך בדיוק. נמצא שגברים אוהבים בנים ומתנהגים אליהם אחרת. משחקים יותר עם הבנים, אך מגלים יותר חיבה פיזית לבנות. האב מגדל את הבן להיות מנהל והילדה צריכה לעסוק בעיקר במציאת בעל. אמהות, לעומת זאת, מגלות יחס זהה לבנים ולבנות. כאשר יש לילד טמפרמנט קשה או אינו מתפתח כראוי – משאיר אותו האב לטיפולה של האם. אבות מעדיפים בנים מוצלחים ואיתם הם מפתחים את מירב המעורבות.

אמהות שנשאלו האם היו רוצות יותר מעורבות של האב התחלקו לשתי קבוצות. חציין רצה בתוספת מעורבות, החצי השני – היה מרוצה ממה שיש.

מכיוון שידוע ממחקרים שמעורבות האבות נמוכה, הסבירו החוקרים את שביעות הרצון של חצי מהאמהות בכך שהנשים נהנות מניהול הבית והילדים ואינן בדיוק רוצות להתחלק בכך עם האב. הוכח שכאשר נשים תומכות במעורבות האב בבית, האב מגדיל אותה באופן משמעותי.

האב נוטה למעורבות במשחקים ובמיוחד במשחקים פיזיים. האם מעורבת בטיפול ובמשחקים חברתיים. כאשר האם נעדרת מהבית, האב לוקח פיקוד וממלא את תפקידה כמעט בשלמות.

יש משפחות לא רבות שבהם ההורים התחלפו בתפקידיהם המסורתיים: האם יוצאת לעבודה מחוץ לבית והאב נשאר בבית. חוקרים שבדקו סידור־זה מצאו שכאשר האם חוזרת הביתה, הפכה שוב להיות מעורבת כמו האב ואפילו יותר.

סידור מעין זה לא החזיק מעמד זמן רב: או שההורים התגרשו או שחזרו לסידור המסורתי. רוב המשפחות שעשו נסיון זה היה בהם מספר נמוך של ילדים, כולם ילדים בריאים, וברוב המשפחות האלה הילדים היו בנות.

נמצא שהילדים תפקדו היטב גם בסידור זה.

□ □ □

כשההורים מתגרשים, תלוייה הסתגלות הילדים למצב החדש בביקורי האב. אב שמבקר, מקל על הילדים. עם השנים, מספר ביקורי האב הולך ופוחת. אין תנאים מתאימים לביקורים, וכמה פעמים אפשר ללכת לסרטים וללונה־פארק?

חשיבות האב גדולה בגידול הילדים. תרומתו הפסיכולוגית היא בפריצת הסימביוזה בין האם והילדים. העדר האב פוגע במיוחד בבנים.

אין עדות ברורה על פגיעה בתפקוד הבנות. אולי אפילו להיפך. הן הופכות אוטונומיות יותר כשהאב איננו.

□ □ □

תפקיד האב במאה ה־21 לא יהיה מה שהיה. היום זה הרבה דיבורים ופחות מעשים. עם גבור הלגיטימציה והתרחבות הפנאי עתידים יותר אבות לקחת חלק יותר פעיל בתפקיד ההורי.

מסע אל ירושלים המקראית 3000 שנה אחרי...

במרכז לתולדות ירושלים בימי בית ראשון – יד יצחק בן צבי נפתחה בחודש אוגוסט השנה תצוגת קבע שבה ניתן להתרשם מסיפור חיי היום־יום בירושלים המקראית.

המרכז נמצא בלב הרובע היהודי ומשתרע על שטח של 35 מ"ר – הוא ממוקם בין שני שרידים ארכיאולוגיים חשובים מאותה תקופה: החומה הרחבה שבנה המלך חזקיהו כדי להגן על העיר מפני האשורים, והמגדל הישראלי שהוא שריד לביצורה של העיר, עדות לקרב האחרון של ירושלים מול צבא בבל.

השרידים שנותרו מירושלים המקראית אינם רבים. הם מעטים ומפוזרים ויש קושי להשלימם לתמונה אחת. ריכוז הדגמים וההמחשות מסייע לנו ליצור את סיפור החיים בתקופה זו.

כמו למשל, הבולות שנמצאו בעיר דוד. הבולות הן פיסות טיט שהוצמדו כשהן לחות אל חבל או חוט שנקשר מסביב לתעודה מקופלת. על פני הבולה הוטבעה חותמת. לאחר שהבולה התייבשה היא מנעה את פתיחת התעודה ללא רשות. בעיר דוד נמצאו עשרות בולות בחדר ששימש כנראה כארכיון. בזמן חורבן בית ראשון נשרפו התעודות אך הבולות העשויות טיט נצרפו באש והשתמרו עד ימינו.

כשקוראים את השמות המופיעים על הבולות אפשר ללמוד מֵהֶם השמות האופייניים לאותה תקופה כמו: גמריהו בן שפן, ברכיהו בן נריהו, עזריהו בן חלקיהו, שפטיהו בן צפן, שלא מזכירים במאומה את השמות הקצרים האופנתיים כיום...

השמות על הבולות מזכירים בחלקם אישים שמוכרים לנו מהתנ"ך כמו ברכיהו בן נריהו שזוהה כברוך בן נריה הסופר ידידו ומזכירו של הנביא ירמיהו.

גדם ירושלים בתקופת בית ראשון

איך התקשטו הנשים באותה תקופה? האיור "אשה בחלון" בו מעוטרת האשה בתכשיטים שנמצאו בחפירות כתף הינום (סמוך לרכבת בירושלים) מאפשרים הצצה לעולמן של בנות ירושלים באותה תקופה. היו להן עדיים רבים שלא מביישים את תקופתנו, שהרי הנביא ישעיהו יצא נגד מנהגן להתהדר ולהתקשט. הנביא מונה שורה ארוכה של קישוטים שרובם אינם ניתנים לזיהוי "עכסים, שביסים, שהרנים, נטפות, שרות, רעלות, פארים, צעדות, בתי נפש ולחשים".

דבר נוסף שיכול להתבאר לנו מהביקור בתצוגה הוא המשפט: "נאסף אל אבותיו" שרווח במקרא. בדגם מערת הקבורה שמוצג במקום נחצבו שלוש איצטבאות שעליהן הונחו גוויות הנפטרים. לאחר זמן היו קרובי הנפטרים מלקטים את העצמות לתוך חלל שנחצב מתחת לאיצטבה, כך שעצמותיהם של כל בני המשפחה נאספו ביחד למנוחת עולמים...

התצוגה כוללת דגם טופוגרפי של ירושלים הקדומה. פעלולי טכניקה תאורה חושפים את מפעלי המים המתוחכמים שנחצבו בסלע בימי מלכי יהודה.

כפתיחה לביקור בתצוגה או בסיומו צופים המבקרים במופע אור־קולי תלת ממדי. המופע משלב הצגת דגם ענק של ירושלים המקראית עם צילומים מן האתרים בירושלים בשילוב עם אפקטים חזותיים ואורקוליים. הצופה מרכיב משקפים מיוחדים היוצרים אשליית עומק מרהיבה ויוצא "לטייל" באתרי העיר ושרידיה.

אירועים מן העבר נעשים מוחשיים מאוד: ... כיבוש יבוס ע"י דוד המלך... בניית בית המקדש... חציבת נִקבת השילוח ... אימי המצור הבבלי...

הביקור בתצוגה מתאים במיוחד לתלמידים שעבורם יצר צוות מרכז יד בן צבי משחקים וחידות שיכולים לרתק את המתבונן הצעיר. ניתן לסייר באתר לעת־ערב ולשמוע שעת סיפור שמורכבת כולה ממדרשים, אגדות וסיפורי חז"ל המתארים את מאורעות התקופה, ואפילו לערוך מסיבת בר/בת מצוה תוך כדי עריכת היכרות עם החיים היהודיים בירושלים הקדומה.

התאבדויות בשרשרת

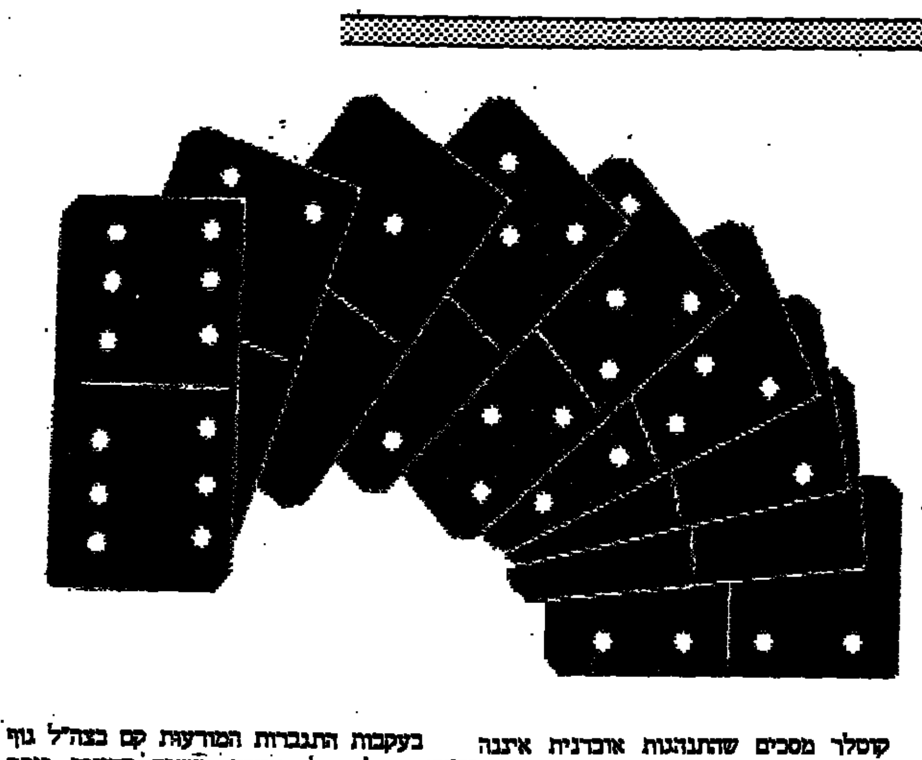

דיצה גונן

4 תוכניות טלוויזיה ששודרו בארה"ב ב־1984 וב־1985 עסקו בנסיונות אובדנים. התוכנית הראשונה עסקה בהסכם התאבדות שערכו ביניהם שני תלמידים בתיכון, בשניה סופר על משבר שעובר נער בן 17; בתוכנית השלישית הוצג נער שניסה למנוע מאביו להתאבד ובתוכנית הרביעית הובא סיפורם של נער ונערה שהתאבדו יחד.

סקר שערכו שני חוקרים, שפר וגולד, בשלושה בתי חולים לפני ואחרי השידור גילה עלייה משמעותית במספר נסיונות ההתאבדות אחרי המשדר הראשון השלישי והרביעי.

"לכלי התקשורת צריכה להיות יותר רגישות", אומר ד"ר משה נוטלר, מנהל השירות האמבולטורי בחטיבה הפסיכיאטרית בביה"ח שיבא ביום עיון על "נסיונות אובדניים של ילדים ובני נוער" שהתקיים במרכז הרפואי לילדים בישראל. קוסלר מצטט מחקר שנערך בארה"ב שמצביע על עלייה שחלה במקרי התאבדויות לאחר פרסום מקרה כזה. לדבריו, התאבדותה של שחקנית הקולנוע מרלין מונרו גרמה לעלייה של 10 עד 12 אחוז במספר ההתאבדויות בארה"ב.

חוקרים גרמנים, הפנר ושמידטקה, בדקו לפני כ־10 שנים את השפעתה של תוכנית הטלוויזיה הגרמנית "מותו של סטודנט". התוכנית שודרה בשישה פרקים. בתחילת כל פרק הופיעה סצינה בו הסטודנט משליך עצמו על פסי הרכבת. בעקבות השידורים חלה עלייה במספר המתאבדים כאשר רבים משתמשים באותה טכניקה.

קוסלר מסכים שהתנהגות אובדנית איננה נגרמת ע"י התקשורת אבל היא מוצאת על ידה "לפעמים גורמת המדיה לראיית המציאות כמנהרה חשוכה שאין אור בקצה. ההתאבדות שהתפרסמה יוצרת סביבה אידאליזציה ועיוות קוגנטיבי ומזרזת אסון שעלול היה לקרות גם ללא הפרסום".

בשנות ה־70 הקימו בארה"ב ועדה לבדיקת השפעת הטלוויזיה על התנהגות בני נוער. ב־6 כרכים פורסמו מסקנות המחקר, אך אף מסקנה לא יושמה, אומר קוסלר.

■ ■ ■

ד"ר דליה גלבוע, פסיכולוגית ארצית במשרד הבריאות ויו"ר ועדה בינמשרדית למניעת התאבדויות קיימה מפגש עם מועצת העיתונות בנסיון לשכנע אותם להימנע מכתבות מפתות על המוות. עד 1968 נחשב כל נסיון התאבדות כמעשה פלילי. לפני 24 שנים הועברה האחריות לנושא מהרשות השופטת הרשות המבצעת לידי רשות טיפולית־חינוכית.

במהלך השנים חלה עלייה במספר ההתאבדויות בישראל. מלחמת יום כיפור ומלחמת של"ג תרמו ללחצים ברמה הלאומית, אומר גלבוע. שיעור התאבדות גבוה היה בקרב צעירים אתיופים שהיו מנותקים מהוריהם ונאלצו להתמודד לבד עם קשיי הקליטה אחרי הדרך הקשה שעשו עד הגיעם לארץ.

בעקבות התגברות המודעות קם בצה"ל גוף מקצועי לטיפול בנושא, משרד החינוך פתח תוכנית מניעה, המשטרה נכנסה לתמונה והולה לסייע בזיהוי ומניעה, משרד העבודה ומשרד הפנים התגייסו גם הם. ובכל זאת נתקלה גלבוע בקשיים באיסוף נתונים על התאבדויות בקרב בני נוער. היו בתי חולים שהעבירו נתונים על נסיונות התאבדות, בתי חולים אחרים סירבו להעביר דיווח בנימוק של חיסיון רפואי. לפעמים מתוארת התאבדות כתאונה כדי למנוע סטגימה שלילית, אומרת גלבוע.

לפי הנתונים שהציגה גלבוע בשנים 90־92 ניסו להתאבד 1,361 גברים ו־2,361 נשים מתוכם 13 בנים ו־103 בנות שגילם פחות מ־14. בגילאי 15־17 ניסו 88 בנים להתאבד לעומת 449 בנות בגילאי 18־21 ניסו 122 בנים להתאבד לעומת 282 בנות.

אצל בני הנוער, או לפחות חלקם, קיים מין משחק עם המוות אומרת גלבוע, כמו אופנוענים שמהמרים על חייהם במודע. גם בהרעבה העצמית אצל נערות אנורקטיות קיים חלק התאבדותי.

יש הבדל בין אוכלוסיית המתאבדים ובין המנסים להתאבד. התאבדות קשורה אצל הצעירים להפרעות פסיכיאטריות, דכאון, סכיזופרניה או התמכרות לסמים.

לנסיונות ההתאבדות יש גורמים אחרים, לא בהכרח קשורים לבעיות פסיכיאטריות.

■ ■ ■

בין נסיון התאבדות לבין ביצוע מלא של התאבדות, המרחק אינו גדול, סבורה ד"ר חנה בר יוסף, פסיכולוגית ראשית במרפאה לבריאות הנפש ברחובות. טיפול נכון צריך להתייחס לבני נוער רבים שיש להם מחשבות דיכאוניות. מחקר שנערך בניו־יורק קבע ש־60 אחוז מתלמידי תיכון לבנים, במעמד בינוני־גבוה חשבו פעם אחת לפחות על התאבדות. מחקר אחר שנערך גם הוא בארה"ב מגלה ש־8.3 אחוז מבני הנוער דיווחו על נסיונות התאבדות, כלומר: שלושה תלמידים מכיתה של שלושים וחמישה. בישראל המצב טוב יותר. לפי הסטטיסטיקה כ־1.5 תלמידים בכל כיתה מנסים להתאבד. וזו תמונה אוהדת. המחקר מראה שבפעם הרביעית שמנסים להתאבד, הנסיון 'מצליח'.

מי שעומד בחזית הם רופאי המשפחה המורים והיועצים. מחקר שנערך בדנמרק מראה ש־80 אחוז מהמתאבדים באירופה ביקרו אצל רופא המשפחה לפני שעשו את המעשה.

אצל בני נוער המורים והיועצים הם הראשונים שיכולים לראות את הסימנים המקדימים. מורה לאנגלית יכולה לדווח, למשל, שבחיבור שקיבלה הבחינה ברמזים לרצון להתאבדות.

"כל בוקר אני מקבלת ארבע הודעות טלפוניות על נסיונות התאבדות" אומרת בן יוסף, שנעזרת רבות ביועצת ביה"ס. באווירה טובה אפשר לשוחח על הבעיות".

■ ■ ■

ד"ר יעקב אודלה, מנהל חדר מיון בבי"ח "שערי צדק" בירושלים מסכים שצריך לשפר את מצב הדיווחים על התאבדויות. השנה, הוא מספר, בארבעת החודשים הראשונים נרשמו 7 מקרים של נסיונות התאבדות. המקרים לא דווחו למשרד הבריאות. לשאלתו של ד"ר אדלר מדוע זה לא נעשה, השיבה העובדת הסוציאלית שלא מעוניינים לחשוף את הילד לקהילה, ולפעמים גם למשפחה.

אי דיווח על נסיון התאבדות עלול לגרום נזק לילד. אם לא יוודע שניסה להתאבד והוא לא יקבל טיפול נפשי, עלול חו"ח הנסיון הבא 'להצליח'.

מכינה קדם צבאית של רשת אמי"ת בצפת

יותר ויותר בני נוער דתיים, בוגרי תיכונים וישיבות תיכוניות שאינם מעוניינים להשתלב בישיבות הסדר, מוצאים שהמכינות הקדם־צבאיות מהוות פתרון הולם לצרכיהם.

החינוך התורני המתחזק במוסדות החינוך הדתי מכוון את תלמידיו לקחת פסק זמן של התחזקות רוחנית־אמונית לפני היציאה לשרות הצבאי. במחקרים שערך פרופ' מוטי בר־לב חוזר ונשנה הממצא שבתקופת השרות הצבאי חלה התרופפות באמונה ובעיקר התרופפות בשמירת המצוות כאשר הנער הדתי מוצא את עצמו משרת לצידם של צעירים חילונים.

לצד המכינות הקדם־צבאיות הקיימות שרובן מעבר לקו הירוק, הוקמה בעיר צפת מכינה בחסות רשת אמי"ת שתיתן תשובה לבוגרי הרשת ולתלמידים ממוסדות אחרים שירצו בכך.

אומר ד"ר עמי זאבי, מנכ"ל רשת אמי"ת: "פנה אלינו מכון תורני מצפת שביקש להקים מסגרת כזו אך לא הצליח בגלל קשיים תקציביים. פנינו להנהלה שלנו בניו־יורק שראתה את העניין בעין יפה, והסכימה להרתם אליו. גם משרד הדתות הסכים להשתתף בחלק מהעלות התקציבית וכבר נחנך המקום רשמית לפני כחודש. שכרנו מלון במרכז צפת (מלון "כרמל" לשעבר) בתפר בין העיר הישנה והחדשה. המקום משקיף על נוף יפהפה, וכן ילמדו במשך כשנה 40 תלמידים שיקבלו חיזוק דתי יחד עם הכנה פיזית לשרות הצבאי. כבר בשנה שעברה נוצל המקום לעריכת סמינריונים וימי עיון ל־1,200 בנים תלמידי כיתות י"א וי"ב של רשת אמי"ת.

השנה תערך ההכנה רק לתלמידי כיתות י"ב כדי שיזכו להיכרות טובה יותר עם המקום. גם צוות המכינה, ראש הישיבה הרב עודד דוד והר"מ שעובד עימו יכירו את תלמידי הי"ב שמגיעים אליהם לסופי שבוע, וישמרו על קשר רציף במשך השנה עם הבולטים והמוכשרים בין התלמידים".

לקראת שנה"ל תשנ"ה פנו להתקבל לישיבה כ־80־70 בני נוער מכל הארץ, תלמידי רשת אמי"ת ותלמידים מישיבות תיכוניות ובתי"ס תיכוניים.

הדרישה של שלטונות הצבא היא שדחיית השרות הצבאי לצורך הלימודים במכינה קדם־צבאית תנתן רק לתלמידים שנבחנו במבחני הבגרות ב־5 יחידות גמרא. רשת אמי"ת מבקשת לפעול שגם תלמידים חלשים יותר יוכלו לזכות בחיזוק דתי לפני שרות הצבאי והיא עומדת להכין תוכנית מיוחדת עבורם.

"הנוער שהגיע אלינו", אומר הרב עודד דוד "מתחבט מאוד בשאלות רציניות ועמוקות בנושאי אמונה. מטרתנו היא להשוות את הידע שיש לו ביהדות לידע בנושאים אחרים. לא תמיד אוהבים בני הנוער ללמוד גמרא. אנחנו נרבה לעסוק במחשבת ישראל, הרמב"ם, הכוזרי וגם חסידות וקבלה. נתעמק בפילוסופיה הקיימת מאחורי הדינים כדי לקרבם להבנת הנושא. נטפל בנושאים אקטואליים בהלכה וכמובן בלימודי תנ"ך וגמרא.

סדר היום שלנו במכינה בנוי על לימודים לאורך כל שעות היום. בהפסקות שבין שיעור לשיעור יעברו הצעירים הכנה לשרות הצבאי ע"י מדריך כושר קרבי בצה"ל וע"י הר"ם השני במכינה שהוא קצין בצבא. הפעילות הזו תהיה מכוונת לשיפור הכושר הגופני של התלמידים, ותכלול גם קרב מגע, השרדות, מסעות אלונקות, ניווטים".

صكنا من الاهل

רמת האיום ואמצעי הביטחון

בקשר לאיום בפיגוע מצד ארגון הטרור הערבי אמר מקור בכיר כי "אמצעי הביטחון שלנו נבונים כל העת ומותאמים לרמת האיום". ואכן, הגברת אמצעי הביטחון איפשרה המשך שגרת החיים תוך התעלמות מהאיום. לא, אין הדברים אמורים באיום בפיגוע במקום כלשהו ביהודה, שומרון וחבל עזה, אף לא בהתרעה מודיעינית בגדון. המדובר הוא במטוס "אל על" מברלין ללוד שמתכלים מארגונו של אבו־ניזאל איימו לפוצצו. והדברים שלעיל נאמרו על־ידי מקור בכיר בחברה.

הידיעות שנתפרסמו בעתונות הגרמנית על תכניותיו של ארגון זה לפגוע ביעדים יהודיים בגרמניה ובמטוס של "אל על" בטיסה מברלין לישראל עשו את שלהן: הגורמים הנוגעים בדבר הגבירו את אמצעי הביטחון בנמלי התעופה וליד מטוסי "אל על", וחברת "אל על" מצידה נקטה אף היא כמובן אמצעים מתאימים. וכך יצאה הטיסה לדרכה, בלי שאף אחד מהנוסעים ביטל את נסיעתו. בהגיעם לנמל התעופה בלוד הודו חלק מהנוסעים כי למרות אמצעי הביטחון הקפדניים הם חששו ואף פחדו. "כשנסענו לנמל התעופה של ברלין הרגשנו מתח, כי כל הזמן היו דיבורים על הנושא הזה. רק כשנחתנו בארץ – הרגשנו שניצלנו סופית", אמר אחד מהם.

האם שלטונות הביטחון הגרמניים וחברת "אל על" נקטו צעד יוצא דופן בכך שקיימו את הטיסה למרות איום הפיגוע? האם אמצעי הביטחון המיוחדים שננקטו יש בהם כדי למנוע באופן מוחלט כל אפשרות של פיגוע? ברור שהאפשרות התיאורטית קיימת למרות אמצעי הביטחון, אך כשנערכים בצורה סבירה מול איום טרור – ניתן לנהוג לפי הכלל "עסקים כרגיל" ולנהל את שגרת החיים ללא שיבוש. שאם לא כן הרי כל איום וכל התרעה ישבשו את החיים ו"טרור" אנשים במקומות שונים, והלא אין סוף לדברים.

דברים אלה אין בהם חידוש, הרי המאבק המתמשך נגד הטרור הערבי מצד ישראל כמו גם מצד מדינות אחרות, רצוף דוגמאות למכביר לכך. ואף־על־פי־כן כדאי להזכיר זאת בהקשר עם אירוע שהיה בימים אלה, וכו הפגינו כוחות הביטחון של ישראל דרך התנהגות אחרת.

כזכור, ביום חמישי שעבר נועדה להתקיים ליד מערת המכפלה עצרת המונים, באישור הגורמים הנוגעים בדבר. והנה בשעות הבוקר פנו שלטונות צה"ל וביקשו להעביר את העצרת ממערת המכפלה לקריית־ארבע. זאת בשל מידע שהגיע על מחבל ובידו רימון שנראה סמוך לבית "הדסה". לא ביקשו דחיית בקיום העצרת כדי לאפשר סריקות קפדניות באיזור, אלא פשוט לבטל את העצרת ליד מערת המכפלה. המוני המבקרים שהגיעו לחברון לא השתכנעו מהפנייה של צה"ל ונהרו למערת המכפלה תוך עימות – שתכל שלא נמנע – עם חיילים.

הזהירות המופלגת שנקט צה"ל מול המידע על "מחבל עם רימון" נראתה תמוהה למדי. גם אם המידע מבוסס, האם קצרה ידו של צה"ל הגדול לאבטח את צידי ההגעה אל מערת המכפלה אף אם מחבל הסתובב ליד בית "הדסה"? וכשאל דרך התנהגות תמוהה זו מצטרפים עוד כמה סממנים של "התיישרות" עם גישות של הדרג המדיני – אין פלא שעולות שאלות ותמיהות.

אלוף פיקוד המרכז, האלוף אילן בירן, אמר ביום ראשון לעתונאים כי "יש חלק, אין פוליטיזציה בצה"ל", ודחה את הטענות לפיהן צה"ל הפך לאחרונה להיות צבא פוליטי. אולי זה חד, אבל לא לגמרי חלק. כי בפעילות צה"ל ישנם מפעם לפעם סממנים שמקורם אינו רק בשיקולים צבאיים טהורים. באותה שיחה עם עתונאים דחה האלוף בירן את הטענות שלפיהן רצתה מערכת הביטחון לנצל התרעה על אפשרות של פיגוע כדי למנוע את קיום העצרת. אך גם אם לא היו לצה"ל שום שיקולים זרים, עולה השאלה מדוע נהג כפי שנהג מול אותה התרעה מודיעינית.

אם נלך לפי הדברים שהשמיע המקור ב"אל על" בקשר לאיום הפיגוע במטוס – "אמצעי הבטחון שלנו נבחנים כל העת ומותאמים לרמת האיום" – ברור שמחבל בודד המסתובב עם רימון אינו סיבה לבטל אירוע שתוכנן מראש. הרי אף אחד לא יאמר שצה"ל אינו יכול לנקוט אמצעים מתאימים כדי שהמחבל לא יוכל לבצע את זממו. ראה מקרה מטוס "אל על" מברלין ללוד.

י ו " ש

תוצאות לא סופיות של ועדת החקירה לדליקה בבל"ל:

ליקויי בטיחות ומחדלים במערך כיבוי האש של בנק לאומי

הדליקה בבניין בנק לאומי בתל אביב, חשפה ליקויי בטיחות, בעיקר במערך מניעת הדליקות של הבנק. למסקנה זו הגיעו חברי ועדת החקירה המיוחדת שמינה נציב כבאות והצלה ארצי. המדובר בחלק מן המסקנות שאינן סופיות.

בדליקה נספתה עובדת הבנק אירמה צרפתי בת 61 מגבעתיים ונפצעו קל עד קשה עשרה עובדים.

חברי הועדה תת־אלוף במיל. צבי אורן, המהנדס שמואל נתנאל וכן מפקד שירות הכיבוי ברמת־גן, אהרון גודינר, החלו ביום א' בחקירה ובדקו תחילה את תנאי הבטיחות שהיו אמורים להיות מופעלים הלכה למעשה, במבנה בעת שפרצה בו האש.מסקנת ביניים, שנודעה לכתב עת"ם קובעת, כי נתגלו ליקויים חמורים. חברי הועדה הגיעו למסקנה, שהנהלת הבנק לא נקטה אמצעי זהירות ולא דאגה שאיש מעובדי הבנק לא ישהה בבנבנה בעת עבודות הקבלנים שהביאו תשתית לחדר קידוד.

קבלן ופועל הפעילו בבשב מבער, שעה שמספר עובדים ישבו ליד שולחנות בחדרים סמוכים מאחורי מחיצות עשויות מחומרים דליקים ביותר. חברי הועדה חוקרים אפשרות שהנהלת הבנק יזמה את הפסקת פעולתם של החיישנים, כדי שלא יתריעו לאחתנו מבוקת, בעת שקבלני הריתוך יעבדו במקום.

הועדה מצאה, כי אכן לא היתה התרעה על שריפה ולא הצליחו צופרי החירום בבניין. לרשותם של קבלני הריתוך לא עמדו אמצעי כיבוי נאותים. כן הוקרה מתברר, כי הפיעל הקבלן עסקו בהתקנה ידית, זפת למכסה חדר קירור הפעילו מבער וכך נוצר בבקום ריכוז של גאזים רעילים ויתכן שהוזה גם פליטת גז.

חברי הועדה מצאו, כי הקבלן הפועל לא פעלו לכבות את האש וכיבוי ההכלוב. חברי המועדה עוד לא הקרו את הקניים ולא ניתן בשלב זה ליצור קשר איתם.

הרכב שפיטש אותם בעבודה עדיין הנה בחצר בנק לאומי בתל־אביב.

הועדה עוד לא חקרה את תיפקוד בוחות הכיבוי בחילוץ הלכודים בהשתלטות על האש בבנבנה הבנק.

ההמלצות המסקנות של הועדה יימסרו לנציב הכבאות ביום א' בשבוע הבא.

קצר חשמלי גרם כנראה לדליקה בבת־ים בה נשרף למוות ישיש

בדליקה נשרף למוות דוד גרינברגר, בן 87 המרותק לכיסא גלגלים ● אשתו אירמה בת 83 ישנה בחדר סמוך, חילצה עצמה בשלום

ועדת החקירה שמונתה לחקור את הדליקה שפרצה ביום ראשון אור־הבוקר בדירת מגורים ברחוב רנואל בבת־ים, החלה בחקירתה ונראה, כי קצר במזגן אוויר, גרם לדליקה.

בדליקה נשרף למוות דוד גרינברגר, נכה בן 87 שהיה מרותק לכיסא גלגלים. אשתו אירמה גרינברגר בת 83, שישנה בחדר סמוך, חילצה עצמה בשלום מהמבנה הבוער.

מחקירת הועדה עולה, כי גרינברגר ישב על כיסא קש ונופתו המרוכה נמצאה על ידי הכבאים, בסיום פעולות הכיבוי. מן החקירה עולה עוד, כי ככל הנראה קצר חשמלי במפזור אוויר שהיה בחדר השינה של הישיש, הוא שגרם לדליקה. רק חדר השינה עלה באש ונשרף כליל, בשני החדרים האחרים בדירת בני הזוג הישישים, נגרמו נזקי פיח ועשן בלבד.

נציב הכבאות וההצלה הארצי, רב־טפסר שלמה כהן, אישר את דבריו של מפקד שירות הכיבוי בחולון/בת־ים, טפסר משנה אבי פרץ. כפקד הכיבוי המקומי אמר, כי צוותי הכיבוי הגיעו לדירה הבוערת בתוך שלוש דקות מן הרגע שהתקבלה ההודעה על השריפה. כאשר הכבאים הגיעו למקום, חדר השינה של הישיש היה כולו למאכלת אש ולא ניתן היה להציל אותו.

בדליקה נפגעו באורח קל משאיפת עשן, ארבעה דיירים המתגוררים בקומה העליונה של המבנה. הם פונו באמבולנסים של מד"א לבית החולים "וולפסון" בחולון.

חקירת הועדה המיוחדת נמשכת. חבריה הם: אל"ם במיל. יוסי סבביורת, ראש אגף הביטחון ושירותי החרום בעיריית ת"א־יפו וכן מפקד כבאי גבעתיים טפסר משנה אפרים כיצדי.

מסקנות הועדה לחקירה הדליקה בבת־ים יוגשו בתוך שבוע ימים.

יצירת רובין נמכרת בסותבי'ס

אחת מיצירות הצייר ראובן רובין – שהוצעה בערב מכירות מיוחד של תמונות סותבי'ס בישראל

3 חודשי מאסר למיכל נלסון שהסתירה את בורחי אבו־כביר

שלושה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, 18 חודשי מאסר על תנאי, 150 שעות עבודות שירות לתועלת הציבור, והקמה תוצת פיקוח של שירות המבחן למשך שנתיים, גזרה בבית המשפט המחוזי בתל אביב על מיכל נלסון (37) מתל אביב.

מיכל נלסון, חברתו לחיים של יואל רוזנבלום (45), הורשעה בכך דאגה לדירה בה הסתתרו רוזנבלום, איתן כליף ואלון ליפשיץ שנמלטו מבית המעצר אבו כביר.

ב־2 בפברואר 92 ניסרו השלושה את סורג חלון השירותים בתא, והשתלשלו בעזרת חבלים מסדינים. שהכינו מבעוד מועד, אל מחוץ לכתלי בית המעצר.

מיכל נלסון שכרה דירה בחולון בה הסתתרו השלושה, לאחר בריחתם מבית המעצר ודאגה לצייד את הדירה בצרכים מזון לשהותם של הבורחים, נטען.

התביעה טענה, כי נלסון היתה גורם מרכזי וזה היה בתכנות ובביצוע פעילות בריחתם והסתתרותם של הבורחים, כליף וליפשיץ.

השופט כתה מלגב אמר כי התרשם שפעילותה בפרשה לא היתה מרכזית והארגון המעשי היה אצל הבורחים עצמם.

שוב מסיבת סמים בבן־שמן

9 נעצרו ע"י משטרת לוד במסיבת אסיד

תשעה צעירים נעצרו ביום רביעי לפנות בוקר על ידי המשטרה, לאחר שהשתתפו במסיבה ביער בן שמן.

כתב עת"ם מוסר, כי בשעה 3 לפנות בוקר התקבלה הודעה במשטרת לוד, על מסיבה אסיד בחורשה סמוכה ביער בן שמן. כוח שוטרים שהגיע למקום הבחין ב־100 צעירים שרקדו לצלילי מוסיקת "טכנו". הם נמצאו בעיקר צעירי פרנסדליים ודאורה כנה.

בחיפוש נוספים חושדו לפנות. אולם חלק מן הצעירים שהוביל סם ביחוד להתפזר. בית המשפט עוד חופש בסעים, אך לא נמצא סמים.

תשעה צעירים, בהם שלוש נערות, החשודים באחזקת הסביבה, נעצרו לחקירה.

הוארך מעצר חשודים בסחר הרואין בצפון

מעצרם של 3 חשודים בסחר הרואין במשקל של 10.5 ק"ג, שנתפסו במשטרת באזור הצפון... הוארך בית משפט השלום בעפולה.

השופט קבע, כי החשד נגדו סביר. מעצרו של עבד דוהן הוארך ב־7 ימים. הוא, שהיה חברתו של יחזקאל הכחידה כל קשר וכל מעורבות לפרשה.

ביום בני הובא לבית משפט השלום בעפו החשוד השלישי, האלד אחמד אבו סיף (32) מיפו. גם הוא נחשד בסחר בסמים מסוכנים. נכון שכמות הסמים שנתפסה היתה בידיעתו לו.

מעצרו הוארך ב־8 ימים על ידי השופט פארס פלאח.

שערי הדולר בעולם

	נעילה	גבוה	אתמול	שינוי יומי באחוזים
[illegible]	1.5719	1.5790	1.5765	-0.0069
[illegible]	1.5425	1.5538	1.5440	-0.0087
[illegible]	1.2805	1.2879	1.2815	-0.0055
[illegible]	5.2655	5.3120	5.2731	-0.0329
[illegible]	98.04	98.75	98.16	-0.5900
[illegible]	393.60	396.60	395.95	+1.7000
[illegible]	5.5709	5.7700	5.6700	+0.0400
[illegible]	3,863.71	3,571.75	3,849.58	+14.13

קומסטוק טריידינג בע"מ

שערים יציגים ל־23.9.94

סל המטבעות	[illegible]
דולר אה"ב	[illegible]
מרק גרמני	[illegible]
לירה בריטית	[illegible]
פרנק צרפתי	[illegible]
ין יפני (100)	[illegible]
גילדר הולנדי	[illegible]
פרנק שוויצרי	[illegible]
שוודיה	[illegible]
כתר נורבגי	[illegible]
כתר דני	[illegible]
מרק פיני	[illegible]
דולר קנדי	[illegible]
דולר אוסטרלי	[illegible]
רנד דר"א	[illegible]
פרנק בלגי (10)	[illegible]
שילינג אוסטרי (10)	[illegible]
לירה איטלקית (1000)	[illegible]
לירה אירית	[illegible]
פזטה ספרדית (100)	[illegible]
יחידה מטבע אירופית	[illegible]
דינר ירדני	[illegible]
לירה לבנונית	[illegible]
לירה מצרית	[illegible]

זכרון להולכים

שלמה רויך ז"ל

(שנה לפטירתו)

חלפה שנה, וקשה להאמין שרק לפני שנה, חגגנו יחד כל המשפחה את שמחת חג הסוכות בצוותא. אין הלב רוצה להשלים, שבסוכות השנה נגזר עלינו לשבת רק עם זכרונו הטוב שנשאר לנו.

סבא שלמה, שכך קראנו לו כולנו, נולד בשנת תרפ"ה (1924) בברלין לר' מנשה וסימה רויך ז"ל. עסק כל חייו בצרכי ציבור באמונה. גם כל עיסוקיו השונים לאורך כל הדרך היו תרומה לעם, לתורה, לתנועה ולמדינה. בצעירותו היה פעיל בסניף בני־עקיבא בחיפה, אותו ריכז, בתנועה הארצית של בני עקיבא, בה היה חבר, ולאחר מכן היה שליח הסוכנות של מחלקת העלייה, בה עשה ימים ולילות בשרות תעופה, בסיוע לעולים ובהדרכתם. בארץ המשיך לתרום בחברת "משהב" ואחר כך התמנה למנהל בבנק הפועל המזרחי, ולימים בבנק המזרחי המאוחד. משנת תשל"ד (1974) ניהל את איזור חיפה והצפון.

חלק ניכר משנות חייו, השקיע בעבודתו בבנק, ותהליכים היינו מפעם לפעם איפה הוא מוצא ביטוי לאישיותו החינוכית על כל תכונותיה המיוחדות. אך כבר בחייו, ועוד יותר לאחר מותו, נוכחנו לדעת שמבעד למעטה החיצוני של "הבנקאי" המקצועי והמצליח, מתפלשת לה דמות שופעת ערכים, יושר, מסירות, אהבה ואיזון מיוחד בין תביעות מקצועיות לבין גישה אנושית לבריות. הדבר בא לידי ביטוי חד בסגנונו – מחד: דברים ברורים, מובנים וחדים, ומאידך: סגנון אנושי נקי מכל רבב, סגנון חיובי, מעודד, המעיד על הבנה עמוקה. שגם בעניינים מקצועיים אנו עוסקים בבני אדם, בבני אנוש, על כל רעותיהם ובעיותיהם.

הנביא זכריה אומר "האמת והשלום אהבו" (זכריה ח, י"ט). בנוהג שבעולם, יש אנשי אמת ואנשי שלום. אנשי אמת – הדבקים באמת, באידיאל ואינם זזים מדרכם כמלוא הנימה. אנשי שלום – ששנו "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום". הנביא תובע מאתנו: "האמת והשלום אהבו" – לא רק אמת ולא רק שלום. כי האמת היא היא שתובעת את השלום, שמחייבת להכיר בערך השלום. שלמה שמו – ודבק היה גם בשלמות, באמת וגם בשלום. כל דבר קטן או גדול – היה שוקל במאזני הדעת, נוקט עמדות ודבק בהן – ועם כל זה היה מתלמידיו של אהרון "אוהב שלום ורודף שלום" – לא רק נמנע ממחלוקת, אלא רודף להטיל שלום בין אדם לחברו.

סבא שלמה היה מיוחד במידותיו הנעלות. שלא כל אדם זוכה להן. כלם בנועם הליכותיו, ביושרו, בכנותו, ביסודיותו, בענוותו ובצניעותו. אפילו במותו לא סר מדרכו ונפטר באיסור חג שבו אין מספידין, שלא יאמרו שבחים בהספדו.

היה תורם ומתרים כל ימיו לישיבות, לתורה ולגמילות חסדים, ובעצמו היה קובע עיתים לתורה. בכלל זה ייסד שיעור שבועי בבנק המזרחי, שמתקיים כבר י"ד שנים עד היום הזה.

אנו בני משפחתו, מתגעגעים לסבא שלמה שהיה כה חם ואוהב, שתמיד ידע להגיד לכל אחד מאיתנו את המלה הטובה במקום הנכון, לתת את העצה הנכונה לכל בעיה, לדרוש בשלומנו בכל עת ושעה, שאהב אותנו כל כך ודאג לנו בכל אשר הלכנו ושהעריך את כל נכדיו ונכדותיו. כולנו ממשיכים לחיות איתו ולצידו כל הזמן. רחוק לא זזה מאתנו, חום לבו לא מש מאיתנו, עצותיו אתנו בכל אשר אנו הולכים ועושים, דמותו האצילית עומדת כנר לרגלנו, ואנו מתפללים שנזכה להיות ממשיכי דרכו הטובה והישרה שהתוותה לנו.

המשפחה

בת 28 חשודה בדקירת אמה בת ה־51

שרה מוזרוי, בת 51 מיפו, נדקרה אתמול אחה"צ במהלך מריבה בשפתחתית שהתנהלה בדירה ברחוב השקד 23 ביפו.

האשה פונתה באמבולנס מד"א לביה"ח וולפסון בחולון במצב קל. היא נדקרה בסכין מטבח בידה. בתה של האשה, בת 28, נעצרה כחשודה בדקירה ובחקירתה התברר כי בינה לבין אמה יש סכסוך ממושך.

שערי חליפין במט"ח

בנק המזרחי

שערי קניה מכירה של בנקנוטים. העברות במטבע חוץ ליום 23.9.94, עד למחרת בשעה 12.30. לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר יהיו במפורט להלן:

בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יח'	שער קניה (צ'קים העברות)	שער מכירה (צ'קים העברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	2.9948	3.0371	2.9500	3.0900
בריטניה	ליש"ט	1	4.7227	4.7895	4.6500	4.8700
שוודיה	כתר	1	0.4018	0.4076	0.3900	0.4100
שווייץ	פרנק	1	2.3333	2.3663	2.2900	2.4100
קנדה	דולר	1	2.2291	2.2606	2.1900	2.3000
פינלנד	מארק	1	0.6095	0.6182	0.6000	0.6300
גרמניה	מארק	1	1.9383	1.9658	1.9000	2.0000
דנמרק	כתר	1	0.4922	0.4992	0.4800	0.5100
הולנד	גולדן	1	1.7281	1.7525	1.7000	1.7800
איטליה	לירה	1000	1.9185	1.9456	1.8800	1.9800
אוסטרליה	דולר	1	2.2131	2.2444	2.1800	2.2800
אוסטריה	שילינג	10	2.7515	2.7904	2.7100	2.8400
צרפת	פרנק	1	0.5664	0.5744	0.5500	0.5800
נורווגיה	כתר	1	0.4417	0.4479	0.4300	0.4600
יפאן	ין	100	3.0637	3.1070	3.0100	3.1600

כוגן דוד

אופקים 07־274767, אור־יהודה 03־9311111, אזור 03־9642333, אילת 07־372333, אריאל 03־9366111, אשדוד 08־551333, אשכול/צוחר 07־274767, אשקלון 08־551333, באר־שבע 07־274767, בית־שאן 06־553333, בית־שמש 02־523133, בני־ברק 03־5793333, בת־ים 03־9642333, גבעתיים 03־5793333, גבעת־שמואל 03־9311111, דימונה 07־559333, הרצליה 09־9311111, זכרון־יעקב 09־623333, חדרה 09־623333, חולון 03־9642333, חיפה 04־512233, חצור־הגלילית 06־790111, טבריה 06־790111, יבנה 08־451333, יהוד 03־5460111, יקנעם 04־512233, ירוחם 07־559333, ירושלים 02־523133, כפר־סבא 09־9311111, כרמיאל 04־912333, לוד 03־9642333, מגדל־העמק 06־553333, מעלות 04־912333, מבשרת־ציון 07־586058, נהריה 04־912333, נוה זהר 07־957222, נצרת־עילית 06־553333, נתיבות 07־274767, נתניה 09־623333, עכו 04־912333, עפולה 06־553333, ערד 07־559333, פתח־תקוה 03־9311111, צפת 06־790111, קצרין 06־790111, קריית־אונו 03־9311111, קריית־גת 08־551333, קריית־טבעון 04־512233, קריית־מוצקין 04־512233, קריית־מלאכי 08־551333, קריית־שמונה 06־929222, 09, קריית־שמונה 06־944334, ראשון־לציון 03־9642333, ראש־פינה 06־790111, רחובות 08־9642333, רמלה 03־9642333, רמת־גן 03־5793333, רמת־השרון 03־9311111, רעננה 03־9311111, שדרות 08־551333, תל־אביב 03־5460111.

בתי חולים

ירושלים

שערי צדק (פנימית, ילדים, א.א.ג.), הדסה עין כרם (כירורגית, עיניים), הדסה הר הצופים (אורטופדיה, נשים).

תל־אביב והמרכז

שיבא (כל המחלקות), בילינסון (כל המחלקות), איכילוב (כירורגית, פנימית, ילדים), וולפסון (כל המחלקות), אסף הרופא (כל המחלקות).

עזרה ראשונה רפואית

ראשון־לציון, חולון ובת־ים – אמריקן מדיקל סנטר – עזרה ראשונה רפואית לילדים ולמבוגרים כל יום מ־17.00 עד 23.00. לפרטים נוספים בטל' 03־9631631.

בתי מרקחת

ירושלים: שטראוס א', רח' אביגדור 3, טל' 706660.

תל־אביב: אוזה, רח' דיזנגוף 165, טל' 5224717; אפרסמון, רח' יהודה הלוי 110, טל' 5613010.

פתח תקוה: קופ"ח הכללית, רח' ההסתדרות 21, טל' 9343395.

נתניה: נאות שקד, מרכז מסחרי אזורים, טל' 352484.

חולון: אהרון, רח' הופיין 52, טל' 889153.

בני ברק: האריה, רח' המכבים 43, טל' 6187461.

רדיו

קול המוסיקה

06.06 לקום עם מוסיקה; 09.00 תבניות הבוקר של קול־המוסיקה; 13.57 ביטת שיר; 14.05 שבוע בתוצורת; 14.06 מוסיקה לשעת צהריים; 16.00 הקול פתוח; 18.00 אסיף; 19.05 צלילי עמים; 20.00 בימת שיר; 20.30 מאולמי הקונצרטים שלנו; 23.00 צלילים לסיומו של יום הזמינו – תכניתו של שלמה ישראלי.

רשת א'

06.06 שירים עבריים; 08.05 תנה"ך; 08.55 קראתי ספר; 09.05 שירים עבריים; 10.05 סלולרים;

11.05 בנתיבן; 12.05 תעשיה; 14.05 בראש צעיר; 15.05 צמוקים ושקדים; 16.05 מי על תתו?; 17.05 קול האמוניות; 18.05 מינות ערב; 19.05 בין הזמנים; 19.45 שיעור במחשבת היהדות; 20.00 מבט לחדשות; 20.30 שיעור בפרשת השבוע; 21.35 שירים חסידיים; 22.05 מגוון ירושלים; 23.05 שירים עבריים.

רשת ב'

06.06 הבוקר הזה; 09.05 מה היה לנו שם; 10.05 הכל דיבורים; 12.05 בחצי היום; 14.05 רגעי קסם; 15.05 יומן חוץ; 15.45 עיתונות חוץ; 16.05 צבע הכסף; 16.57 רגע של עברית; 17.05 שירים עבריים; 18.05 היום הזה; 19.05 שירים עבריים; 19.55 דתי רדודים; 20.05 שירים עבריים; 20.57 רגע של עברית; 21.05 כותרות מבט היום הזה; 21.15 הערכת מצב; 23.05 שירים; 00.30 יומן חצות; 01.05 לתוך הלילה; 05.05 אור ראשון.

רשת ג'

06.06 כל פתוח; 07.05 אוקטן גימל; 09.05 בוקר בוקר; 10.05 תבנית עשר; 11.05 סאוס וזוה; 12.05 אהבה עצמית; 13.05 לוהט; 14.00 עגולה; 14.05 חדש חדש ומחודש; 15.05 תלה רדיו; 16.00 קופסת הלהיטים; 17.05 רוק בישראל; 18.05 קו ההתחלה; 19.05 שעה אישית; M.T.V 20.05 גימל; 21.05 כותל המזרח; 22.05 שיר לאוחרי; 23.05 לילות משי לבן.

גלי צה"ל

04.57 פרקי אבות; 05.00 אות פתיחת השידורים; 05.02 בוקר טוב צה"ל; 06.00 מבזק ידיעות; 06.05 שש בבוקר; 06.30 בוקר טוב ישראל; 07.15 בוקר חדש; 08.00 בוקר טוב ישראל; 09.05 קשה בבוקר; 10.05 נכון לקיץ; 12.50 בילוי היום; 13.00 בצהרי היום; 13.15 עדיין חם; 15.05 יש עם מי לדבר; 15.55 באופן מילולי; 16.00 שעה לפני; 17.00 ערב טוב ישראל; 18.05 מעבר לאופק; 18.30 סוף היום; 19.55 הדיעות למילים; 20.00 מבט לחדשות; 20.30 ציפור הנפש; 21.05 פארנויה; 22.05 ויטמינים; 23.05 עשרים הארבע – היום שהיה; 00.00 יומן חצות; 00.10 ציפורי לילה; 02.00 לא רוצים לישון.

טלויזיה

החינוכית

08.00 בקצב הלב; 08.30 הטומינים; 08.50 גברת פלפלת; 09.00 רחוב סומסום; 09.30 הרוח מקצמרוזיל; 10.20 הרוכבים הצעירים; 11.05 הרפתקאותיו של בר מזל; 11.35 קשר החוגה; 12.00 בריקוע השביעי; 12.45 לאבדי יפ תברה; 13.30 שעת בוקר; 13.50 עמיקו וחבריו; 14.00 מסיפורי המלך בבר; 14.25 אני רוצה לדעת; 14.30 קוסמים קטנים; 15.00 זוכבים; 17.00 ערב הרים.

הערוץ הראשון

06.30 חדשות בעברית; 06.31 מהדורת חדשות בערבית; 06.45 האוצנטרים מהמאורים; 07.00 בוקר טוב ישראל; 15.30 מפרות ההרפתקאות; 16.00 חדשות; 16.05 בסבע; 16.30 אגדות שבע הכוכבות; 17.00 ערב חדש; 17.30 ילדודים; 17.55 היהקליף הירנגבה; 18.10 אגדה של מקום; 18.15 התכנית באנגלית; 18.30 מבזקי החוקר (ע); 19.00 חדשות (ע); 19.30 משפחת סימפסון; 20.00 מבט/ שבשבה; 21.00 הרופאים מצורים לצחוק; 21.50 עפרוני – סרט כלולויזיה; 23.00 חדשות; 23.05 המשך הסרט עפרוני; 23.30 לבנה, פראק, צרמיאק ואמדו, לפעל; 24.00 פסוק של יום.

ערוץ 2

14.00 מלכפוס; 14.05 מסע בין הכוכבים – הדור הבא; 15.00 מיפי; 15.05 הרוח בעירבי הנחל; 15.35 דאג; 16.00 הימים האמיתיים; 17.00 קו לחדשות; 17.30 בנות החוב; 18.00 מי הבוס; 18.30 חוף פרידייס; 19.00 פסטון; 19.30 כל הבוזק; 20.00 החדשות; 20.30 שובו של הסורבלד; 21.00 בשידור חי – דן שילוח מארח; 22.30 גביע אירופה לאלופות.

לוח הצפה

התקשרות בחברות ואמינות

דירות למכירה ולהשכרה - כללי

● בגבעתיים דירה למכירה, 3 חדרים במרפסות ויפה החדר"ק, ל"כ טלפון 03־313993.

ירושלים

● למכירה דירה 3 חדרים + מרפסת בקומה א' במקור ברוך, רחוב שקט. כל' 03־5409403.

הצעות עבודה

● לתיק פיקוד – אזור חולון ע"ס – 03־5048308 – כביעוא, כל: 03־5742742 שרה.

● דרושה אשה לעזרה קלה ולחברה, בשעות הבוקר, עבור אישה מבוגרת באזור קטמון הישנה 02־788566.

● דרושים מטפלים/ות עם רצון לעזור לקשישים העבודה באיזור בני־ברק רמת־גן 03־5702868, 03־5229904.

● דרושה עובדת משק בית וטיפול בתינוק בתל אביב – טלפון: 03־5441027.

שידוכים

● שדכנית מנוסה בעיקר להתייעצות לפנות ת.ד. 2050 בני־ברק.

● שדכנית מנוסה להתיים חרדים באיכות, היסקטיות – שרה 02־521855.

● דתית אקדמאית, 36 רווקה יפה תעיבה בתאום ת.ד. 7042 חיפה.

שונות

● הרה: אתגר חינוכי בענף להופעת התנגדי בשוק מהשב "עסקי" סוכני לבנקי VEA "החישוב" המיכוני 03־5706034 02־247611 02־811546.

מכונית השרד של לאה רבין

לפי דיווחים בתקשורת נגנבה מכונית השרד של רעיית ראש הממשלה, לאה רבין. נמסר כי המכונית מצויידת בטלאפון.

לא ברור כלל אם המדינה צריכה להעמיד לרשות רעיית ראש הממשלה מכונית שרד. אם הגברת הנכבדה נוטלת בתפקיד, אזי משרד ראש הממשלה צריך לדאוג לה. אבל מה פתאום מכונית שרד לרשות רעיית ראש הממשלה?!

האם זו אופנה חדשה? האם יש לכך סעיף תקציבי? האם הכנסת אישרה הוצאה זו? מה קורה במדינה הזו אשר פתאום יש לה כסף למכונית שרד בשביל אשת ראש הממשלה? הדברים האלה טעונים בירור והבהרה לציבור כדי שידע מה קורה לכספו ולמוד העדיפויות.

ק' ש'

★

חקירות בווידאו למניעת עינויים...

שר המשטרה, משה שחל, הודיע כי הורה לחוקרי המשטרה לתעד בווידאו את החקירות של העצורים, וזאת כדי שניתן יהיה להוכיח כי לא הופעל כוח נגד החשודים, מעבר למותר לפי התקנות המקובלות במשטרה.

לכאורה, יש חידוש רב בדבריו של שר המשטרה. אולם ספק רב אם אמנם יש בתיעוד החקירות במצלמת וידאו כדי להוכיח שלא הופעל כוח נגד הנחקרים. ראשית כל, ניתן להפנות את המצלמה לפי רצונו של החוקר, כך שלא כל נגיעה בנחקר תיקלט במצלמה. שנית, קיימות גם אפשרויות אחרות של עריכה וכו' שלא תמיד מבטאים את האמת לאשורה. ושלישית, כבר נפסק ע"י בתי משפט להימנע מקבלת עדות מוקלטת וכיוצ"ב.

לאור האמור, עם כל הכבוד לשר המשטרה

תצפית

שהחליט לדאוג לחשודים הנחקרים ע"י המשטרה, אין בהצעתו כדי להבטיח שמעתה והלך ייפסקו העינויים בחדרי המעצר.

בהקשר זה מן הראוי להזכיר את עדותו של אחד העיקרים אשר טען כי הוטל עליו להפעיל כוח בלתי סביר נגד חשודים כדי להוציא מפיהם הודאות אשר יספקו את המשטרה.

אגב, אותו חוקר הסכים להיבדק בפוליגרף כדי לאמת את עדותו. והתוצאה היתה: האיש דובר אמת...

מב"ש

★

שרי מר"צ מכינים את הנסיגה

ראשי מר"צ, השרים שולמית אלוני ויוסי שריד, מנהלים קמפיין המכוון להביא להורדת היישובים היהודיים מרמת הגולן, כדי לאפשר נסיגה ישראלית מלאה מהרמה.

השר שריד אמר, כי המגרש של המתיישבים היהודיים בגולן נגמר. מעתה אין צורך בהם שם. בשעתו מילאו תפקיד חשוב, כיום נוכחותם במקום לא רצויה.

ואילו השרה שולמית אלוני, שביקרה בגולן, אמרה, כי יש להכין למתיישבי הגולן יישובים חלופיים בגליל.

בכלל, הוסיפה השרה, "עלינו לצאת מהגטאות ולהיות יותר פתוחים"...

לפי חשבונה של הגב' אלוני, הגליל יכול לקלוט את כל המתיישבים מהגולן.

לא זו בלבד, ראשי מר"צ הקימו את "סוכת השלום" בדרך המובילה לגולן, ומתוכה הם מנהלים תעמולה בקרב העוברים ושבים למען נסיגה ישראלית מלאה מהגולן.

וכאשר נשאלו ראשי מר"צ ע"י אחד המתיישבים בגולן באיזו זכות "ממשלת מיעוט" יכולה להחליט על נסיגה, בניגוד לדעת הרוב בעם, לא היה מענה עיניי בפיהם. הם הסתפקו באמירה הידועה כי גם "ממשלת מיעוט" מוסמכת להחליט בכל נושא כל עוד לא נפלה בהצבעת אי־אמון בכנסת.

וכה מנסה המיעוט להכתיב את דעתו לרוב.

ספק אם הדמוקרטיה יכולה להתברך בכך.

מ' סוקר

★

"טורקיה שלנו", חברון לא?

על חוברת שלמה באחד מעיתוני הערב נמרחה כותרת בשבוע חול המועד שהבריזה "טורקיה שלנו".

המסר היה ברור – חצי עם ישראל נסע בחג לטורקיה. כנראה שהטורקים משופעים בסוכות ובאתרגים יותר מאשר מדינת ישראל...

מעניין איך היו מגיבים עורכי העיתון אילו התבקשו להדפיס כותרת על כתבה המתארת את הנעשה בחברון: "חברון שלנו", או על הגולן: "הגולן שלנו". הקשרים לאדמה הנחשבים ללגיטימיים כרגע בתקשורת הישראלית הם רק אלה העוברים דרך כיסיהם של התיירים הישראליים היוצאים "לכבוש" את טורקיה, יוון, קפריסין ואתרי נופש אחרים. אדמות שנכבשו ע"י יוצאי מצרים, ושייכות לנו מאז יהושע בן־נון, לא נחשבות כנראה שלנו. מה הן שלושת אלפים שנות בעלות לעומת שלוש השנים של "כיבוש" אנטליה?

בת שלום

מן המעיין

בראשית ברא...

משה רבנו כתב הספר הזה עם התורה כולה מפיו של הקב"ה והקבוע שכתוב זה בהר־סיני, כי שם נאמר עלה אלי ההרה ואתן לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם...

רמב"ן

דיון על הבראת קופ"ח יתקיים בלשכת שר האוצר בירושלים

הממשלה, ההסתדרות וקופת־חולים יערכו דיון בענין הבראת קופת־חולים.

הנושאים העיקריים אשר ברונים בפגישות הן גודל גרעון קופ"ח לשנת 1994 ודרכי מימונו. בנושא זה קיימים פערים בין הממשלה לבין ההסתדרות לגבי גודל הגרעון של קופ"ח לשנת 1994 בהיקף של כ־250 מיליון ש"ח והבנוסף לכך עומדת תלויה שאלת מימון הגרעון בין הגורמים השונים לתוכנית ההבראה.

תוכנית התייעלות לשנים 1994 ואילך: הממשלה עומדת על־כך שקופ"ח תתייעל במטרה להקטין את גרעונות הקופה. המדובר בהקטנת בסיס הוצאות הקופה ב־300 מיליוני ש"ח, אשר יושלם בשנת 1996.

לגבי גודל החוב הצבור של קופ"ח, מתנגש המגר להשתתפות הגורמים השונים במימון החוב הצבור, שהוערכה בדיונים הבכסיכולית באומר בין 4.5 מיליארד לבין 5 מיליארד ש"ח בסוף 1994.

סוגיית העברת נכסי קופ"ח לממשלה במטרה להשתתפות הממשלה במימון החוב הצבור: במסגרת תוכנית ההבראה הכולל גם סוגייה זו, שם נאמר היקף החוב הצבור בתמורה לנכסי קופ"ח.

הצפה

עיתון יומי

HATZOFE DAILY

הוצ"ל הצפה בע"מ

עורך: משה אישון. מנהל: בבל"ל: בנק אשל. מערכת ומנהלה: תל־אביב, המסגר 66. טל' 5622951, ת"ד 2045. חשבון בנק הדואר: 4411449. מקפתליה: טל' 5621502. סניף ירושלים: רח' בן יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 02־234910, בכרם טל' 02־639524. סניף חיפה: רח' אילנהרוב 1, טל' 04־663628, בכרם 04־717145.

מקס משפחה 2.00 בצהריים 04־717145

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן

ההקפות בצה"ל- בבי"ס לשלישות

חגיגת ההקפות השניות המרכזיות בצה"ל התקיימה השנה בבית הספר לשלישות במחנה צריפין.
במעמד השתתפו הרב הראשי לצה"ל אלוף הרב גד נבון, סגל הרבנות הצבאית, קצינים בכירים ואלפי חיילים.
את האירוע ליוותה מקהלת הרבנות הצבאית עם החזן הצבאי הראשי סגן אלוף אריה בראון.

למען ארץ ישראל, עם ישראל והשלום

רבבות השתתפו בהקפות שניות שנערכו אתמול בכל רחבי הארץ

מאת כתבי "הצופה" ועתי"ם ברחבי הארץ

רבבות חוגגים השתתפו אמש, מוצאי חג שמחת תורה, בהקפות השניות המסורתיות שנערכו בכיכרות ובבתי-כנסת בכל רחבי הארץ.
רבים יצאו בתהלוכות ברחובות הערים.
השנה עמדו ההקפות בסימן "זכר מעמד הקהל" עם תום שנת השמיטה.
בהקפות בגן הפעמון בירושלים, בהן נטלו חלק אלפי אנשים, השתתפו הרבנים הראשיים לישראל, הרב ישראל מאיר לאו והרב אליהו בקשי דורון וראש עיריית ירושלים, אהוד אולמרט.
ההקפות נפתחו בזקת דוביה לזכר חללי מערכות ישראל.
בהקפה הראשונה התכבדו הרבנים הראשיים וראש העיר, כשהם נושאים ספר תורה שהובא מבית הכנסת הגדול, "היכל שלמה".
אבטחה מוגברת ליד הכותל אלפים השתתפו במהלך החג בהקפות שמחת תורה שנערכו בכותל המערבי.
כוחות מיוחדים של המשטרה איבטחו את הצירים המובילים לכותל. כמו כן הגיעו לעיר העתיקה אלפי תיירים, ובין המטיילים בלט מספרן הגדול של הקבוצות המאורגנות, בחסות השגרירות הנוצרית בירושלים.
בעיר העתיקה ביקרו גם שתי נסיכות מבית המלוכה הבריטי – הנסיכה מהאבוטר והנסיכה מהאאה, שהגיעו לישראל כשהן מלוות בכנר יהודי מנוחין, כדי להאזין לקונצרט חגיגי, שיעניק הכנר היהודי בירושלים.
אתמול נאלצה המשטרה לסגור מספר פעמים את הצירים המובילים לכותל, בשל עומס תנועה כבד.
סוחרי העיר העתיקה הביעו שביעות רצון ממספר המטיילים הרב שהגיע במהלך החג. בשיחה עם כתב עתי"ם אמרו כמה מהם, כי לראשונה, זה מספר שנים, עשו עסקים טובים במהלך חג הסוכות.

אלפי חוגגים בשמחת הקפות בתל אביב

אלפי חוגגים השתתפו במוצאי חג שמחת תורה בהקפות השניות המסורתיות, שנערכו בכיכר מלכי ישראל בתל אביב.
בכיכר המוארת, כבל הטנקים של תזמורת השיריון, הוצבה בימה מרכזית, עליה התקיימו ההקפות שעמדו גם בסימן "למען ארץ ישראל, עם ישראל והשלום" וכאמור, זכר למעמד הקהל שלווה בקריאת פרקי הקהל מהתורה.
באירוע רב המשתתפים בלטו בנוכחותם הרב הראשי לתל אביב, הרב חיים דוד הלוי, ראש העיר רוני מילוא, חברי מועצת העירייה, ראש המועצה הדתית, עו"ד שמואל אלסלף וחברי המועצה הדתית, קצין שיריון ראשי תת אלוף אברהם מרכב, רבנים, נכבדי העיר ויקיריה, נכבדי העדות, עולים חדשים ובני נוער מתנועות הנוער הדתיות בעיר.
את ההקפות ליוו חזן העיר, הרב חיים אדלר, ויצחק אבואב, עם להקת "צמד רעים" ותזמורתם, שהרקידו את ההמונים בסידרת ההקפות, בהן נטלו חלק גבאי בתי כנסת שהגיעו לכיכר עם ספרי התורה בידיהם.
את ספרי התורה הובילו לפני כן תוך שירה וריקודים מבית המועצה הדתית חיילי השיריון המאומצים על ידי עיריית תל אביב.
את האירוע הינחה חיים גלים, מזכיר המועצה הדתית ובארגונו השתתפה המחלקה לתרבות תורנית בעיריית תל אביב, בראשותו של שמואל נפן המועצה הדתית בעיר.
את פני החוגגים הקבילו בדברי תורה ברכה והערכה, הרב הראשי לתל אביב הרב חיים דוד הלוי וראש העיר רוני מילוא.
במרחב תל אביב התקיימו במוצאי החג הקפות שניות נוספות במספר מוקדים ובהם – ההקפות השניות המסורתיות בשכונת פלורנטין, עם תזמורת הרב איסר פרנקל, רב שיכוני בבלי. את מסורת החגיגה קיים האדמו"ר אביר הבנות, הרב הראשי לתל אביב בעבר, הרב יצחק ידידיה פרנקל, שיזם גם את חגיגות ההקפות השניות לפני יותר מיובל שנים.
סטודנטים רבים השתתפו בהקפות השניות שנערכו באוניברסיטת בר אילן, במעמד הסגל הבכיר של האוניברסיטה, אישי תורה וציבור.
השנה התנהג בתל אביב לראשונה, חידוש שבו בלטה קבוצה של כמה עשרות מבני ישיבת "תורה" בירושלים, שבאו לתל אביב ויחד עם אברכי כולל "שבתם להודו" כליד קהילת איחוד שיבת ציון ואלה השתתפו בשמחת ההקפות של כמה בתי כנסת מרכזיים בעיר.

הקפות ברחוב הרצל בחיפה

כתבנו בחיפה א. צבי גבעון מסר כי אלפי חוגגים גדשו את רחוב הרצל, בו נמצא בית-הכנסת המרכזי בחיפה, כדי להשתתף ולצפות בהקפות השניות אשר נערכו שם על ידי המועצה הדתית ובשיתוף העירייה.
על הבמה המרכזית, עמדו הרב הראשי לחיפה, הרב שאר ישוב כהן, ראש העיר עמרם מצנע, הממונה על המחוז ד"ר חיים קופלמן, יו"ר המועצה הדתית ישראל לבנה, מנכ"ל המועצה דוד מצגר, סגני ראש העיר וחברי מועצת העירייה, סגני המועצה הדתית ראשי ישיבות ואישי ציבור.
בין הקהל הרב בלטו תיירים שבאו במיוחד מהגלויות, עולים חדשים מרוסיה ומדינות חבר העמים המודרכים על ידי סניף "אמונה" בחיפה. את תפילת "אנה הדרתה" השמיע החזן הר' קופמן וכן בלטו התזמורת המקהלה שהנעימו בין ההקפות לנאומים.
כמו כן נערכו הקפות שניות בשכונות קרית שמואל, קרית חיים, נוה שאנן, נוה יוסף, בקרית אליעזר ובישיבה "תפארת ישראל" ובישיבת "מורשה".

ספרי תורה הרבה בתהלוכה בלוד

ברחובות העירייה בלוד התקיימו הקפות שניות ברוב עם. מתפללי בית הכנסת "בית-אליהו" קיימו את התהלוכה המסורתית ברחובות העיר. שלושה ספרי תורה שנישאו על ידי המתפללים, בהנחייתו של הש"צ אבא הכהן הובילו את התהלוכה, בלוויית נרות צבעוניים ועשרות בני נוער ומתפללים צעירים.

מאות מתושבי גבעתיים בהקפות

בהקפות השניות, שאורגנו על ידי המועצה הדתית בסיוע מחלקת הנוער של עירית גבעתיים, השתתפו עשרות חניכי ארגון בני עקיבא לצד חניכי תנועת "הנוער העובד".
בראש החוגגים היו רבני העיר – הרב יוסף גליקסברג והרב פינחס אדירי; אפי שטנצלר – ראש העיר וממלא-מקומו – חיים ברזל, וסגנו ראש העיר הרב יחיאל וסרמן ואהבה אשל; ח"כ רענן כהן; השופט גולדפינגר ראש המועצה הדתית, שניהל את העצרת, וסגניו: יעקב דלאל, דן פסקר, הרב שאול פרבר; הרב אברהם וסרמן – רב ביהכ"נ "גבורות מרדכי" כן השתתפו רבים מחברי מועצת העיר מכל המפלגות וכן חברי המועצה הדתית, ומנהלי מחלקות בעירייה.
ההקפות נערכו בליווי המוסיקלי של התזמורת מנשה פכמן ותזמורתה.

שמחת תורה במיוחד יובל להצלתו מתאי הגאזים

כתבנו הרב בן-מנשה מוסר כי שמחת תורה מיוחדת במינה התקיימה במושב נירגלים בפני העיר אשדוד.
דוד לייבנר, שבדיוק לפני יובל שנים עמד עירום מול תא הגאזים בבירקנאו ואושוויץ 2, מלמל את מזמור כ' תהלים, רגעים לפני שהוכנס אל תא המוות.
יחד עם חבריו חישבו מה יעשה בגופם לאחר צאת נשמתם. איש חי לא יצא מהתופת הזאת.
בהוראת מנגלה ימ"ש ניתנה הוראה להעביר 50 מקלפי תפ"א ודוד נבחר להיות אחד הקלפים ובכך הוחזרו את חייו. דוד בעדותו מספר שגם גרים מתו מדיבתה כשראו את 50 הנערים יוצאים חיים מתא הגאזים כעד אז איש חי לא יצא משם.
נרגש במיוחד היה חתן התורה בעומדו תחת חופת הטלית וסיים את ספר התורה.
בשירה וריקודים ליוו אותו ואת חתן בראשית לסעודה כיד המלך והאוצר מכן בביתו.
לדוד (65) שתי בנות ו-9 נכדים.
רב היישוב צבי ארנון ברך את החתן והישווה את הצלתו לניצחון דוד את גלית. גלית שבא עם רומח וכידון ודוד שבא בשם ד' וניצח.
הרב מאיר אדרי ראש ישיבת "נווה הרצוג" ברך את החתנים ואת הנער שהדגה בריקודים שירה ושמחה.
כתבנו הרב בן מנשה מסר כי אלפים גדשו את בית-הכנסת "בית מנחם" שהוקם לזכר הרבי מלובביץ' ז"ל שהיה מלא עד אפס מקום. בהקפות השתתפו נגנים והזמר שלמה גרונר שהשמיע את ההמנון "יחי אדוננו" וגו'. זו השנה הראשונה בה חוגגים בכפר חב"ד את ההקפות בהיעדר הרבי זצ"ל. עובדה שלא מנעה מאלפי חוגגים להשתתף בהקפות. בין האורחים היה ח"כ רחבעם זאבי. עשרות שוטרים איבטחו את ההקפות וסדר מופתי נשמר בכל עת האירועים.

משלחת איגוד לשכות המסחר בקונגרס בינלאומי באינדונזיה

מאת חיים פיקרש, סופר הכנסת

משלחת איגוד לשכות המסחר בישראל חזרה באחרונה מביקור רשמי של שישה ימים באינדונזיה.
המשלחת בראשותו של נשיא האיגוד, דני גילרמן, השתתפה בקונגרס בינלאומי לעסקים קטנים שנערך בג'קרתה בחסות לשכת המסחר של אינדונזיה. היה זה הביקור הראשון של משלחת כלכלית ישראלית רשמית במדינה זו.
במהלך הקונגרס הבינלאומי הוקמה לשכת המסחר הישראלית ביתן ובו נמסר מידע על כלכלת ישראל וכן חולק חומר הסברה רב שעורר עניין בקרב אלפי באי הקונגרס.
סופר "הצופה" מוסיף כי איגוד לשכות המסחר יארח בישראל את הקונגרס הבינלאומי הבא לעסקים קטנים ובינוניים. האירוע יתקיים בחודש נובמבר 1995 וצפויה בו השתתפות של למעלה מ-1,000 משתתפים מרחבי העולם, לרבות באינדונזיה, מלזיה, ומדינות ערב.
כן נמסר שבמהלך שהותה של המשלחת באינדונזיה, נפגש נשיא האיגוד דני גילרמן עם שרים וראשי המשק האינדונזי, לפגישות בהן הירבו האורחים לשאול על ישראל ועל כלכלתה ומפעליה.
צויין כי להשתתפות הישראלית בקונגרס זה חשיבות מרובה לאור העובדה כי אינדונזיה הינה המדינה המוסלמית הגדולה בעולם. במשלחת מישראל השתתפו גם סגני נשיא הלשכה, רם סלמון, מוטי סדוטש והדוד מטריס, מנכ"ל איגוד לשכות המסחר צבי עמית ויו"ר הרשות לעסקים קטנים, שמואל בהט.

ערב אבות ובנים בתיכון בר-אילן בנתניה

בבית המדרש של ביה"ס התיכון הדתי "בר-אילן" בנתניה נערך באחרונה ערב התעוררות בהשתתפות 300 תלמידים והוריהם.
לאחר תפילת ערבית, פתח את הערב הרב יצחק אלהרר.
בהמשך נשא הרב ישראל הס את השיחה המרכזית בנושא: התפילה וחשיבותה ביהדות.
תיכון בר-אילן בנתניה מקיים תכנית פעולות ענפה במהלך שנה"ל הכוללת: ערבי לימוד אבות ובנים, שבת הורים ובניהם סמינריונים שונים בנושאי יהדות.
זו השנה השלישית לקיומה של כתה תורנית-מדעית בביה"ס. במסגרת הלימודים בכתה זו יש שילוב של לימודי קודש וחול ברמה עיונית גבוהה.

הופרכו החשדות נגד סגן מפקד המחוז הצפוני של המשטרה

לא נמצא חשד פלילי בפרשת תנ"צ רמי רהב מהמחוז הצפוני

החקירה העלתה, כי השוטר שלח את תלונותיו, לאחר שהועבר מתפקידו על ידי תנ"צ רהב בשל תפקודו הלקוי

הופרכו החשדות נגד סגן מפקד המחוז הצפוני של המשטרה תת-ניצב רמי רהב על שהעלים, כביכול, מסמך בנושא רווחה מתיק של שוטר.
חוקרי המחלקה לחקירת שוטרים במשרד המשפטים לא מצאו כל חשד פלילי בפרשה, וגם בדיקת המקרה במטה הארצי, מהדרג המשמעתי, לא העלתה דבר, נמסר לכתב עתי"ם.
החקירה נגד תנ"צ רהב החלה לפני מספר חודשים, בעקבות פניות אנונימיות ומכתב משוטר שבינתיים עזב את שורות המשטרה. על פי התלונות, העלים, כביכול, תנ"צ רהב מסמך בנושא רווחה מתיק של אותו שוטר.
החקירה העלתה, כי השוטר שלח את תלונותיו, לאחר שהועבר מתפקידו על ידי תנ"צ רהב בשל תפקודו הלקוי.
מפכ"ל המשטרה הביע שביעות רצון מכך שלא נימצא בסיס להאשמות נגד סגן מפקד המחוז הצפוני.
תת-ניצב רהב אמר לכתב עתי"ם קובי מגול: "אני בטוח כי הכל יכול להצטער שקיימת במשטרה תופעה ונורמה של עשיית חשבונות בשל תפקודים לקויים, במתכונת של מכתבים אנונימיים. זו תופעה הפושטת והולכת במשטרה, ומישהו צריך לקבל החלטה מה לעשות עם זה. אני מצר, שלא המשטרה ולא גוף אחר נוקט אמצעים משמעתיים או אחרים נגד מגישי תלונות הכזב. הפגיעה היא הן במערכת והן פגיעה קשה במשפחות."

שוטר שפלט קליע במחסום ופצע נהג – לעבודות שרות

שוטר סיור, חי צהיל (25) מטבריה, שפלט קליע מאקדחו ופצע נהג שעוכב על-ידיו במחסום משטרתי, נדון בבית המשפט המחוזי בחיפה לעבודות שירות לתועלת הציבור, ללא הרשעה וללא צו מבחן.
השוטר משטרת מרחב העמקים, האשם בכך שב-20 בדצמבר 1992 שניצב ליד מחסום משטרתי ליד הכפר בקה אל גרביה. המחסום הוקם לאחר החטיפה והרצח של השוטר טולדנו, שבוצע ע"י מחבלים. הנהג שאוקי ג'מאל, עוכב ליד המחסום המשטרתי לצורך ביקורת. לפתע נפלט כדור מנשקו האישי של השוטר. הקליע חדר דרך דלת הרכב ופגע בבטנו וכידכו של הנהג, שנפצע ונזקק לטיפול רפואי.
הנאשם הורשע על פי הודאתו בגרימת חבלה ברשלנות ומעשה פזיזות ברשלנות. התביעה חזרה בה מאשמת גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות שיוחסה לנאשם בכתב האישום המקורי.
התביעה טענה שהשוטר לא הקפיד לנצור את נשקו ופעל בעת מילוי תפקידו בצורה פזיזה ורשלנית בעת שהחזיק וטיפל בנשקו.
נציגת התביעה, עו"ד גליה סלבצקי, טענה שהאירוע התרחש בתקופה שבה נדרשה המשטרה ובכלל זה הנאשם לכוננות גבוהה, בעקבות חטיפת ורצח השוטר טולדנו. היא הוסיפה שאין בכוונת התביעה לפגוע בנאשם ו"להרוס את שרותו החיובי בשורות המשטרה והמדינה".
סניגורו של הנאשם עו"ד מסאלחה, הביע חשש שהרשעתו של השוטר בעבירות המיוחסות לו, תגרור אחריה פיטורין מהמשטרה. לטענתו, מסתמן שינוי במדיניות המשטרה, המלווה בהרחקת שוטרים שהסתבכו בעבירות פליליות.
השופטת בלה גילאור, אימצה את עמדת התביעה, הסניגוריה ושרות המבחן והחליטה לחייב את השוטר בצו שירות לתועלת הציבור ללא הרשעה וללא פיקוח קצין מבחן. הצו יהיה 200 שעות עבודה בהתנדבות במעון למפגרים בטבריה. השוטר לא הורשע בעבירות שבהן הודה.
השופטת בלהה גילאור ציינה בהחלטתה שכל נסיבות העניין מצדיקות את ההחלטה.

עיריית בני ברק

בס"ד

חלוקת הפרס לספרות תורנית ע"ש מייסד בני-ברק

הציבור הרחב מוזמן בזה לטקס חלוקת הפרס לספרות תורנית שייערך במסגרת **עצרת הזכרון**
לרבי **יצחק גרשטנקורן** ז"ל
מייסד העיר וראש העירייה הראשון

הטכס יתקיים אי"ה ביום חמישי כד' בתשרי ה'תשנ"ה בשעה 8 בערב, באולם הישיבות החדש של העירייה, רח' ירושלים 58 רח' דוד המלך 11 בני-ברק.

בהשתתפות: רבנים, ראשי-ישיבות, ראש-העיר, מ"מ רה"ע, וסגניו, חברי הנהלת העירייה ומועצתה, אישי ציבור, בני משפחת מייסד העיר, ומוקירי זכרו.

חברי ועדת הפרס: הגאונים הרבנים, **רבי ברוך דב פוברסקי**, מראשי ישיבת פוניבז' **רבי ישעיהו גולדשמיט**, אב"ד בתל-אביב, **רבי מנחם מנדל שפרן**, דיין חסידי גור, וראש ישיבת "נועם-התורה" **רבי שלמה בן-שמעון**, חבר ביה"ד הרבני הגדול.

מקבלי הפרס לשנת ה'תשנ"ה: הרבנים הגאונים: **משה טוביה דינקל** מבני-ברק, **אהרן מיאסניק** מירושלים, **אברהם זאב מלר** מבני-ברק, **אברהם ישעיהו מן** מבני-ברק, **משה נוטוביץ** מירושלים.

בברכה והוקרה,
הרב משה אירנשטיין
ראש העיר

פרידמן

מפכ"ל המשטרה ייצא לכנס האינטרפול ברומא

מפכ"ל המשטרה, רב-ניצב אסף חפץ, ייצא היום לכנס השנתי ה-28 של האינטרפול, שייערך ברומא.
בכנס ייפגש חפץ עם נציגי משטרות בעולם, כדי להדק את שיתוף הפעולה בין משטרת ישראל ומשטרות זרות. כן ייפגש חפץ עם מפכ"ל המשטרה האיטלקית, עמה יש למשטרת ישראל הסכם שיתוף פעולה מזה מספר שנים.
בתום הכנס ייצא חפץ לביקור במשטרת תורכיה, ויפגש עם מפכ"ל המשטרה התורכית, עם מפקד משטרת איסטנבול וכן יבקר ביחידות משטרה שונות, לרבות יחידת הלוחמה בסמים. נצ"מ אתי יבניק, האחראית על קשרי החוץ במשטרה, תילווה למפכ"ל בסיורו.
בעת העדרו של המפכ"ל במשך שבועיים ימלא את מקומו מפקד מחוז תל אביב, ניצב גבי לסט.

כרמיאל בת 30 בנובמבר

כרמיאל תחגוג יום הולדת 30 בחודש נובמבר הקרוב.
במהלך החגיגות תקיים עיריית כרמיאל אירוע שבו ישתתפו המשפחות הראשונות שהגיעו לעיר בשנים 1964-1967 וייסדו אותה. בהמשך, יתקיימו אירועים נוספים, ביניהם צעדת כרמיאל, קולאידע, נטיעת יער וכן אירוע מרכזי באמפיתיאטרון.
העיר כרמיאל נוסדה בשנת 1964, ובתוכנית המיתאר הראשונה שלה דובר על אוכלוסיה שתימנה 60,000 תושבים. כיום מונה כרמיאל 35,000 תושבים, ולפי תוכנית המיתאר החדשה היא תהפוך לעיר הגדולה בצפון, שבה יתגוררו 120 אלף תושבים.

שיא בתנועת הנוסעים בנתב"ג

הרכבת האווירית הגדולה, המחזירה את הישראלים מחופשתם ברחבי העולם, תגיע לשיאה מחר, כאשר בו יפקדו את נמל התעופה 217 טיסות, מהם 111 נחיתות. בסך הכל יעברו ביום חמישי את הנמל, על פי התחזיות, 35 אלף נוסעים. עד אז תהיה תנועה ערה למדי בנמל התעופה.
ביום שני עברו בנתב"ג 170 טיסות, מהן 92 נחיתות, ובשאר ימי השבוע יהיה מספר החוזרים לארץ גדול בהרבה מאלה העוזבים אותה, על פי לוח הטיסות.

מגדלי הירקות: אין מחסור בתפוחי-אדמה

מחסור בתפוחי אדמה– ספר לכתב עתי"ם גרשון שליסל, ממזכירות ארגון מגדלי ירקות. לדבריו, לא צפוי מחסור עד בכישת היבול החורפי.
שליסל הסביר, כי למרות שיש די והותר תפוחי-אדמה לכל דורש, הרי לצרכים החרדים נדרשת תוצרת כשרה על-פי כללי השמיטה, עד דצמבר '94, ועבורם יש לייבא כמות מוגבלת מאירופה.

...ירידה של 50% במחירי הבננות

רמת המחירים של הבננות היא מחצית מהשנה שעברה, כך מסר מנהל המחלקה לשיווק במשרד החקלאות, נחמיאל שרים. לדבריו, מחירו של ק"ג בננות בשוק הסיטונאי הוא כשני שקלים, וזאת לעומת ממוצע של ארבעה שקלים לקילו בשנה שעברה. המחיר לצרכן הוא 3.5-4 שקל לקילו.
הירידה במחירים נובעת מיבולים גדולים של בננות, הצפויים השנה. על פי ההערכה, יהיו היבולים 100 אלף טון, וזאת בשעה שהצריכה הממוצעת מגיעה ל-60 אלף טון. בנתוני המחלקה לשיווק עולה, שבשבוע שלפני ראש השנה שווק 648 טון לשוק, לעומת 130 טון בשבוע המקביל אשתקד.
ההיצע הגדול של הבננות בולט במיוחד על רקע המחסור והמחירים הגבוהים של תפוחים, אגסים, אפרסקים הקטרינות.

טקס לחללי השואה נערך ב"יד ושם"

"אנו מבקשים סליחה מהעם היהודי. אין בכוחנו לעזור לשישה מיליון היהודים שנספו בשואה, אך יש ביכולתנו לסייע ליהודים בכל העולם ובמיוחד למדינת ישראל" כך אמר ביום שני כריסטיאן סטפן, ראש המשלחת הגרמנית בטקס האזכרה לחללי השואה, שנערך ב"יד ושם" בירושלים, בחסות השגרירות הבינלאומית הנוצרית.
בטקס, הנערך על-ידי השגרירות הנוצרית בכל שנה בחג הסוכות במקומות שונים בארץ, השתתפו השנה כ-4,000 איש מיותר מ-80 מדינות ברחבי העולם ביניהן גינאה החדשה, איסלנד, שוויץ, איי פרו, דנמרק, גרמניה וצרפת. בדבריו לנוכחים סקר סטפן עוד את מאורעות השואה ואמר, כי השואה הינה רק חלק מתלאות היהודים, אותם גרמו הנוצרים וטקס זה הוא הזדמנות להתנצל בפני העם היהודי על הסבל שגרמו לו הנוצרים.
יאן וילם ואן דר הובן, דובר השגרירות הנוצרית בישראל, אמר בנאומו בפני באי העצרת, כי עליהם לקחת למדינותיהם את הרצון לא להיות אדישים לישראל וכי העמידה של הנוצרים בפני מאורעות השואה, מבטיחה כי מה שקרה באירופה, לא יקרה שנית.
רינה קורינט, ניצולת שואה החיה כיום בארץ, אמרה בדברי תודתה, כי אין בליבה ספק, כי אם היו נוצרים כמוהם בשנת 1938, לא היו מאורעות השואה מתרחשים.
השגרירות הנוצרית הבינלאומית הינה גוף וולנטרי שמרכזו בירושלים והיא מארגנת מדי שנה טקסים בארץ בהשתתפות אלפי אנשים, כדי לעודד הזדהות עם מדינת ישראל.

"מנחת ערב" תשלב גם חדשות

מאת סופרנו בתל-אביב

תכנית האקטואליה לנושאים דתיים ברשת א' בקול ישראל – "מנחת ערב", עומדת להפוך מיום א' הקרוב לתכנית חדשות מן המניין אשר תיקרא "יומן מורשה", לאחר שבאחרונה הצטרפו אל מגישי התכנית מספר כתבים דתיים, הכותבים בעיתונים ובשבועונים.
נמסר כי אותם כתבים יעברו בזמן הקרוב קורס לכתבים במסגרת "קול ישראל".
מזה זמן, ביקשו מגישי התכנית להרחיב את תחום פעילותם מעבר לראיונות שערכו, לכתבות שטח, סיקור אירועים ועוד וזאת, בגלל כמות החדשות והאירועים שהעולם הדתי-יהודי מספק ואחוז המאזינים הגבוה, יחסית, לתכנית זו.
נועם עידו, מנהל המחלקה למורשת ישראל, מסר ל"הצופה" כי הציבור הדתי ביקש לדעת יותר חדשות מהעולם הדתי והוא זה פתח את ההיזמה לשינוי הצפוי. לדבריו, מנהלי התחנה ו"קול ישראל" רואים את הצעד בהערכה ומקבלים אותו בחיוב.

ח"כ זנדברג תובע לאתר קברים של ילדי תימן

איתור קבריהם של ילדי תימן האבודים, הוא שלב חיוני בפתרון תעלומת העלמם של ילדי תימן האבודים – טוען ח"כ מודי זנדברג (צומת), במכתב ששיגר ביום שני ליו"ר הוועדה לבירור גורל ילדי תימן, השופט שלגי.
ח"כ מודי זנדברג, שתבע בעבר מראש הממשלה להקים ועדת חקירה ממלכתית, לבדיקת פרשת העלמם של ילדי תימן, מבקש מהוועדה בראשות השופט שלגי לאתר את קברי ילדי תימן הפזורים ברחבי הארץ. זאת, נוכח המסמכים החדשים שנתגלו בפרשה זו, המבוססים על רישומים שערך הד"ר אברהם שטרנברג ז"ל, רופא שטיפל בילדי תימן בשנות ה-50.
ח"כ זנדברג תובע מוועדת שלגי שלא להסס ולא להרתע, במקרה הצורך לפתוח קברי ילדים שנתגלו, או לפעול לאיתורם, על מנת לוודא כי אכן בקברים אלה נטמנו ילדי תימן האבודים.

ראשי הרשויות המקומיות נפגשו ביקנעם

מאת א. צבי גבעון

עשרות ראשי רשויות מקומיות מכל הארץ, ממטולה עד לנגב השתתפו בכנס ארצי שנערך ע"י ראש המועצה המקומית יקנעם עלית, סימון אלפסי, בישובו.

בנק המזרחי ישתלב ביוזמות עסקיות בחיפה

מאת א. צבי גבעון

בסיור שערך מנכ"ל בנק המזרחי המאוחד, דוד בלומברג, באתריה של ראש העיר עמרם מצנע, צויין, כי חיפה מצויה כיום בתנופת פיתוח במידה לא ידועה מאז הקמתה של מדינת ישראל.
בלומברג אמר, כי תנופת הפיתוח התיירותי העסקי של ראש העיר והתפיסה שחיפה מהווה מטרופולין של הצפון יוצרים הזדמנויות עסקיות ועתיד מבטיח לעיר, שבמשך שנים הייתה נתונה בקפאון. מצב זה כביא יזמים ותושבי חיפה המובילים בארץ שעד כה הפנו עורף לעיר לגלות עניין ולהשקיע בפרוייקטים שונים בתחומי חיפה.
בלומברג סיכם את ביקורו באומרו כי ישמח לבחון דרכים לשילובו של בנק המזרחי בתכניות הפיתוח של העיר.

מי שטפונות הציפו את כביש הערבה

שתי מכוניות חולצו בנחל פארן וכבישים נסגרו באיזור הערבה

מי שטפונות המשיכו להציף ביומים האחרונים את כביש הערבה ומדי פעם סגרה המשטרה את הכביש לתנועת כלי רכב – כך מוסר כתב עתי"ם.
בערב החג חולצו נוסעי שתי מכוניות שנסחפו במי השטפונות שגעשו בנחל פארן.
השטפונות העונתיים בנחלי הערבה החלו כבר ביום ראשון השבוע, כשכביש הערבה הוצף, כלי רכב נסחפו והכביש נסגר לתנועה על ידי המשטרה, שעסקה בחילוץ נוסעי כלי רכב שנסחפו בשטפונות.
ביום שני אחר הצהריים געשו שוב מי שטפונות בנחל פארן שבערבה ועם רדת החשיכה הוצף כביש הערבה במי שטפונות שבאו בנחל ועברו על גדותיו. הכביש הוצף במהירות ושתי מכוניות פרטיות נסחפו מהכביש. שוטרים משטרת התנועה הארצית הגיעו למקום השטפון וסגרו את הכביש לתנועת כל כלי הרכב. בתוך דקות אחדות הצליחו השוטרים לסייע בחילוץ שתי המכוניות שנתקעו וכל נוסעיהן חולצו בשלום. רק כעבור כשעתיים מתחילת השטפון, סמוך לשעה 20.00 בערב החג, ירד מיפלס מי השטפונות על כביש הערבה באזור נחל פארן. באותה שעה עדיין הייתה זרימת מים קלה על הכביש, אך תנועת כלי הרכב לאילת וממנה חודשה, כשעל התנועה פיקחו שוטרי משטרת התנועה הארצית, שכיוונו את הנהגים למעבר זהיר של קטע הכביש המוצף.
ביום שלישי בצהריים סגרה המשטרה לתנועת כלי רכב קטנים את הכביש מצומת הערבה לכיוון ים המלח, זאת לאחר שהכביש הוצף במי שטפונות שבאו בנחל פרס. במקום הותר מעבר של משאיות ואוטובוסים בלבד. כעבור כשעה ירד מיפלס המים במקום, והמשטרה התירה מעבר לכל סוגי כלי הרכב.
בכבישי הערבה נמשכים סיורים של משטרת התנועה הארצית, הפונים תשומת לב מיוחדת למצב זרימת המים בנחלי הערבה. זאת, כיוון שעונה זו של השנה מוכרת בשטפונות בנחלי הערבה. יצויין, שהשטפונות מתרחשים, בדרך כלל, בשעות אחר הצהריים.
מהמשטרה מבקשים להפנות את תשומת לב הנהגים לסכנת השטפונות והנהגים מתבקשים לנהוג בכבישי הערבה ביתר ערנות.

קו אופ צפון רכשה את חברת גולדן גולפק

מאת א. צבי גבעון

רשת "קו אופ צפון" סיימה רכישת שליטה בחברת "גולדן גולפק" – מרכזת ההפצה והשיווק של מוצרי "יבוקי" ריבות השיבודי בצפון הארץ, יבואנית ומפיצה של מוצרי קרור מצרפת וולדה מגרמניה.
רשת "קו אופ צפון" מפעילה מזה עשרות שנים מערך מכירות סיטונאיות לבתי חולים, בתי אבות, בתי מלון, מסעדות וגופים מוסדיים נוספים. הרכישה נועדה להעמיק את אחיזתה של "קו אופ צפון" בשוק המוסדי ולהעניק יתרון יחסי נוסף בתחום המכירות הסיטונאיות.
במסגרת הרכישה מוזגו המכירות הסיטונאיות של "קו אופ צפון" עם מכירות חברת גולדן גולפק.
הנהלת החברה תורכב מצוות משותף של אנשי "קו אופ צפון" וקבוצת גולדשטיין. כמנכ"ל החברה ימשיך לשמש מר שמואל גולדשטיין. החברה החדשה תוכל להסתייע ב-54 סניפי רשת "קו אופ צפון" ובמערך ההובלה על מנת להרחיב את מגוון המוצרים ורשת הסירות ללקוחות. החברה החדשה תעמיק את מעורבותה ביבוא ותפעל להפצת מוצרים נוספים בתחום המזון והמוצר הנקי. מחזור הפעילות של החברה המאוחדת יהיה בשנת 1994 כ-30 מיליון ש"ח.

3 פצועים קשה בתאונת דרכים בראשל"צ

שלושה נוסעי מכונית פרטית נפצעו במוצאי החג באורח קשה ואדם נוסף נפצע באורח קל, בתאונת דרכים שהיתה בראשון לציון.
כתב עתי"ם מוסר, כי מכונית פרטית שחצתה קו הפרדה לבן התנגשה בעוצמה במכונית פרטית אחרת שנסעה מכיוון ראשון לכיוון רמת אליהו.
ניידות טיפול נמרץ פינו את הפצועים לביה"ח ע"ש שיבא ברמת גן.
משטרת התנועה של מרחב השפלה פתחה בחקירה.
תושב רעננה נפצע קל בתאונת-פגע וברח
גיא כוזן, תושב רעננה, נפצע באורח קל ביום שלישי לפנות בוקר, בעת שחצה את הכביש במעבר חציה בקרן הרחובות הירקון וגורדון בתל אביב.
הפצוע פונה לקבל טיפול בבית החולים איכילוב. הרכב הפוגע המשיך בנסיעה וחמק ממקום התאונה.
ענף התנועה במשטרת מחוז תל אביב מבקש עדי ראיה לתאונה.
מפרטים הידועים למשטרה מדובר ברכב פרטי שנסע ברחוב הירקון מדרום לצפון ופגע בהולך הרגל בעת שהחל לחצות את הכביש.

בכאב וביגון הננו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו, סבנו, אחי וחברנו היקר

מאיר קלוש

ההלוויה תצא מרחבת בית הכנסת בגיר עציון
היונג, יום רביעי כ"ג בתשרי תשנ"ה (28.9.94)
בשעה 15.30

הרעיה: שרה
הבנים: משה, חיים, יאיר
הכלות והנכדים
האח: אברהם
ובית ניר עציון

יד אבי הישוב

לדב שלמה ריסקין

תנחומינו הכנים
והשתתפותנו בצערך הגדול
עם פטירת אמך
מרת **רות** ע"ה

هكذا من الأصل